

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

Кафедра інформаційної, бібліотечної та архівної справи

БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВО

**програма та навчально-методичні матеріали до курсу
для студентів спеціальності 029 «Інформаційна,
бібліотечна та архівна справа»**

Харків, ХДАК, 2018

УДК 01(073)
ББК 78.5
Б 59

Друкується за рішенням ради факультету
соціальних комунікацій ХДАК
(протокол № 3 від 06.11. 2017 р.)

Рекомендовано кафедрою інформаційної,
бібліотечної та архівної справи ХДАК
(протокол № 6 від 02.11. 2017 р.)

Укладач

Є. М. Тодорова, канд. пед. наук, доц. ХДАК

Бібліографознавство : прогр. та навч.-метод. матеріали до
Б 59 курсу для студ. зі спец. 029. «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» / Харк. держ. акад. культури ; уклад. Є. М. Тодорова. — Харків : ХДАК, 2018. — 64 с.

Навчальний курс «Бібліографознавство» є одним із базових для підготовки бакалаврів за спеціальністю 029. «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». У ньому розкрито комплекс теоретичних та методологічних проблем бібліографічної діяльності та бібліографознавства як цілісної системи.

Для студентів, викладачів, аспірантів, слухачів системи підвищення кваліфікації та післядипломної освіти.

УДК 01(073)
ББК 78.5

© Харківська державна академія культури, 2018
© Тодорова Є. М., 2018

1. Програма навчальної дисципліни «Бібліографознавство»

Опис предмета навчальної дисципліни

Предмет: Інформаційний зв'язок між документом та споживачем як елементами об'єкта на вторинно-документальному рівні

Курс: підготовка бака- лаврів	Напрямок, спеціаль- ність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денне відділення	Заочне відді- лення
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 3 Загальна кількість годин: 90 Тижневих годин: 2	Шифр та назва на- пряму: 0201 Культура Шифр та назва спеціальності: 029. «Інформаційна, бібліотечна та архів- на справа»	Обов'язкова Рік підготовки: 3 Семестр: 6 Лекції (теоретична підготовка): 20 год. Семінари: 6 год. Практичні: 8 год. Самостійна робота: 56 год. Вид контролю: іс- пит (6 семестр)	Обов'язкова Рік підготовки: 3 Семестр: 6 Лекції (теоретич- на підготовка): 6 год. Семінари: 4 год. Практичні: – Самостійна ро- бота: 80 год. Вид контролю: іс- пит (6 семестр)

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної й індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 34/90;

для заочної форми навчання – 10/80.

Мета й завдання навчальної дисципліни

«Бібліографознавство» — навчальна дисципліна, яка вивчає теорію, історію, методологію, технологію, методику та організацію бібліографії. Складна структура бібліографознавства вимагає викладання його декількома навчальними курсами. Організація, методика й технологія бібліографічної діяльності вивчаються в курсі «ОТБД».

Вивчення теоретичного розділу відбувається в курсі «Бібліографознавство». Він передбачає знайомство з основними поняттями й термінами бібліографічної науки, її основними положеннями, спрямований на пізнання сутності окремих явищ бібліографічної діяльності, яка функціонує в межах соціальної комунікації, а також дослі-

джує бібліографічну науку загалом: її об'єкт, предмет, методи, зв'язки з іншими науками, інфраструктуру тощо.

Мета навчальної дисципліни – формування у студентів фахового розуміння бібліографічної теорії; сприяння ефективному засвоєнню її основних термінів, положень та явищ бібліографічної практики, питань еволюції уявлень про бібліографію, її структури й системних зв'язків, природи бібліографічної інформації (БІ), бібліографічної діяльності як системи та елементів бібліографознавства як наукової дисципліни; методології бібліографії та бібліографознавства.

Завдання навчальної дисципліни

Завдання курсу:

- розкрити еволюцію уявлень про бібліографію;
- розглянути поняттєвий апарат, структуру та системні зв'язки бібліографії;
- надати знання про природу бібліографічної інформації, її структуру, форми, властивості, якості й суспільні функції;
- визначити документально-бібліографічні потреби як причину виникнення основних суспільних функцій БІ;
- дослідити бібліографічну діяльність як систему;
- з'ясувати специфіку бібліографічної діяльності, її структуру, класифікацію;
- ознайомити студентів з інфраструктурою бібліографії;
- розкрити генезис бібліографічної наукової думки в Україні й за кордоном;
- визначити предмет, об'єкт, структуру й місце бібліографознавства в системі суміжних галузей знань;
- надати студентам знання методології бібліографії та бібліографознавства;
- проаналізувати систему інформаційно-бібліографічного забезпечення бібліографознавства.

Вимоги до знань та навичок

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

Знати:

- еволюцію поглядів на бібліографію й бібліографознавство;
- основні поняття та терміни бібліографічної науки;
- структуру й системні зв'язки бібліографії;
- структуру, форми, властивості, якості й основні суспільні функції бібліографічної інформації;

- документально-бібліографічні потреби як причину виникнення функцій бібліографії;
- специфіку бібліографічної діяльності, її компоненти, види класифікацій;
- інфраструктуру бібліографії;
- предмет, об'єкт, структуру й місце бібліографознавства в системі суміжних галузей знань;
- основні наукові концепції бібліографії;
- методологію бібліографії й бібліографознавства;
- систему інформаційно-бібліографічного забезпечення бібліографознавства.

Уміти:

- самостійно та вільно орієнтуватися в основних термінах, поняттях і проблемах бібліографічної науки;
- здійснювати моніторинг інформаційно-бібліографічних потреб споживачів інформації;
- аналізувати систему інформаційно-бібліографічного забезпечення бібліографознавства;
- проводити бібліометричний аналіз бібліографознавчих видань і публікацій;
- аналізувати основні методи бібліографознавчих досліджень і застосовувати їх на практиці;
- здійснювати аналіз бібліографічних ресурсів з погляду класифікації бібліографічних посібників;
- визначати основні типи, види й жанри бібліографічної продукції;
- здійснювати пошук бібліографознавчої літератури з використанням комп'ютерних та інтернет-технологій.

Мати навички:

- визначення бібліографічної інформації, її ролі, функцій, структури, видів та якостей;
- обґрунтування власної думки щодо об'єкта, предмета, структури, методів бібліографії й бібліографознавства;
- визначення системних зв'язків бібліографії та бібліографознавства;
- з'ясування документально-інформаційних потреб користувачів бібліографічної інформації;
- володіння поняттєвим апаратом бібліографії;
- характеристики системи документальних комунікацій як мета-системи функціонування бібліографічної інформації;

- визначення та характеристики специфіки та компонентної структури бібліографічної діяльності;
- використання комп'ютерних та інтернет-технологій;
- здійснення видової класифікації бібліографії та системи бібліографічних посібників;
- обґрунтування основних наукових концепцій бібліографії;
- здійснення характеристики напрямів бібліографознавчих наукових досліджень;
- аналізу інфраструктури бібліографії;
- проведення бібліометричного аналізу бібліографічних видань і публікацій.

Підсумковий контроль засвоєння знань студентів здійснюється у формі іспиту.

Передбачено рубіжні етапи контролю знань у формі усного опитування, перевірки конспектів, відповідей на семінарських заняттях, виконання практичних завдань, завдань самостійної роботи, підготовки рефератів, контрольної роботи, тестування.

Тематичний план курсу (денне відділення)

№ п/п	Найменування розділів і тем	Кількість годин					
		усього	лекц.	сем.	практ.	сам. р.	форма контр.
1	2	3	4	5	6	7	8
Розділ 1. Теоретична модель бібліографії							
1.	Еволюція уявлень про бібліографію	5	1			4	
2.	Структура бібліографії як наукова проблема. Системні зв'язки бібліографії	5	1			4	
3	Поняттєвий апарат бібліографії	7	1		2	4	
4.	Система документальних комунікацій (СДК) як метасистема та середовище функціонування бібліографічної інформації. Сутність і визначення БІ. Зовнішня структура БІ й форми її існування. Властивості та якості БІ	8	2	2		4	
5	Документально-бібліографічні потреби як причина виникнення основних суспільних функцій БІ. Основні суспільні функції БІ та її внутрішня структура	8	2		2	4	тестування
Розділ 2. Бібліографічна діяльність як система							
6	Специфіка бібліографічної діяльності. Компонентна структура бібліографічної діяльності	8	2	2		4	
7	Видова класифікація бібліографії як галузі діяльності	5	1		2	2	
8	Інфраструктура бібліографії	6	2			4	тестування
Розділ 3. Бібліографознавство як наукова дисципліна							
9	Генезис бібліографознавства	4	2			2	
10	Бібліографознавство як наука	7	1	2		4	
11	Методологія бібліографії й бібліографознавства	5	1			4	
12	Бібліографознавство в системі суміжних знань	3	1			2	
13	Основні наукові концепції бібліографії в працях провідних науковців України та світу	11	1			10	реферат
14	Інформаційно-бібліографічне забезпечення бібліографознавства	8	2		2	4	тестування
	Разом	90	20	6	8	56	іспит

Тематичний план курсу (заочне відділення)							
№ п/п	Найменування розділів і тем	Кількість годин					
		усього	лекц.	сем.	практ.	сам. р.	форма контр.
1	2	3	4	5	6	7	8
Розділ 1. Теоретична модель бібліографії							
1	Еволюція уявлень про бібліографію	11	1			10	
2	Сутність та визначення бібліографічної інформації. Форми, властивості, функції бібліографічної інформації	11	1			10	тестування
Розділ 2. Бібліографічна діяльність як система							
3	Компонентна структура бібліографічної діяльності	12	1	1		10	
4	Видова класифікація бібліографії як галузі діяльності	17	1	1		15	
Розділ 3. Бібліографознавство як наукова дисципліна							
5	Бібліографознавство як наука	23	1	2		20	реферат
6	Методологія бібліографознавства	16	1			15	тестування
Разом		90	6	4		80	іспит

Зміст курсу

Предмет, структура та завдання курсу. Місце курсу в професійній підготовці студентів. Зв'язок із книгознавством, документознавством, бібліотекознавчими та бібліографознавчими курсами, інформатикою, іншими дисциплінами. Теоретична та практична спрямованість курсу. Форми навчальної роботи. Інформаційно-бібліографічне забезпечення дисципліни.

Розділ 1. Теоретична модель бібліографії

Тема 1. Еволюція уявлень про бібліографію

Протобібліографічні (перші, первинні) елементи бібліографічної інформації. Перший бібліографічний каталог на глиняних плитках Шумерської бібліотеки (близько III тис. до н. е.). Каталоги бібліотеки асирійського царя Ашшурбаниппала в Ніневії (VI ст. до н. е.) та бібліотек Стародавнього Єгипту (V–III ст. до н. е.). Найвідоміша давня бібліографічна праця Каллімаха «Таблиці тих, хто прославився в усіх науках і мистецтвах, а також того, що ними написано» (III ст. до н. е.) як систематичний каталог Александрійської бібліотеки й репертуар усієї давньогрецької літератури того часу, незалежно від місця її зберігання. Бібліографічні праці Аристотеля, Каллімаха, Діогена, Плутарха, Светонія, Цицерона, Плінія старшого та ін. античних авторів як приклад розвитку небібліотечної бібліографії.

Перші бібліографічні пам'ятки Середньовіччя. Списки або індекси «істинних» і «ложних» книг, їхнє поширення у Візантії, Болгарії, Київській Русі. Списки пожертвованих книг, розповсюджені в Київській Русі.

Інвентарні описи монастирських бібліотек України XIV–XV століть.

Перші друковані бібліографічні праці в Україні і за її межами.

Виникнення нових видів бібліографії — змісту видань, видавничо-книготорговельної, національної та ін.

Виникнення у V ст. до н. е. *терміна «бібліограф»* у значенні переписувач книг. Визначення *терміном «бібліографія»* в XVII ст. у Франції покажчиків книг замість уживаних раніше «реєстр», «репертуар», «бібліотека». Перше тлумачення терміна «бібліографія» 1704 р. у французькому словнику та подальше його визначення у XVIII–XIX ст. у Франції, Австрії, Росії. Внесок П. О. Янковського у визначення сутності та місця бібліографії серед споріднених сфер діяльності. Роль В. Г. Анастасевича, В. С. Сопікова, М. М. Лісовського

та інших у теоретичному обґрунтуванні терміна «бібліографія». Розвиток теоретичних досліджень бібліографії в ХІХ ст. в Україні.

Термінологічні дослідження бібліографії та бібліографознавства у ХХ ст. Внесок зарубіжних науковців В. Клеппа (США), Л. Ноель-Малькlesa (Франція), Г. Шнайдера (Німеччина), М. М. Куфаєва, О. М. Ловягіна, Є. І. Шамуріна, М. В. Здобнова, А. І. Барсука, І. І. Решетинського, Л. Н. Троповського, І. В. Владиславлева, М. А. Бриксмана, А. В. Соколова, М. Г. Вохришевої, О. П. Коршунова, І. Г. Моргенштерна, В. А. Фокеєва (Росія) та ін. у визначення термінів «бібліографія», «бібліографічна інформація», «бібліографічна діяльність», «бібліографознавство» тощо.

Трактування бібліографії українськими фахівцями Ю. О. Меженком, С. І. Масловим, П. Ф. Іноземцевим, М. І. Ясинським, Ф. П. Максименком, Д. А. Баликою, С. Л. Рубінштейном, М. А. Годкевичем, В. Т. Витязковим, Д. Д. Тарамановим, Г. М. Швецовою-Водкою та ін.

Самостійна робота. Еволюція уявлень про бібліографію — 4 год.

Тема 2. Структура бібліографії як наукова проблема

Структура бібліографії як ключове поняття теоретичного обґрунтування її сутності. Розробка цього питання в працях вітчизняних та зарубіжних дослідників. Системно-діяльнісний підхід як основа теоретичного усвідомлення сутності бібліографії та її структури. Складові елементи структури: суб'єкти, об'єкти, процеси, цілі, засоби та результати.

Структура бібліографії за теорією О. П. Коршунова: бібліографічна діяльність (практична частина бібліографії), бібліографознавство (наукова та навчальна дисципліна, об'єктом якої є бібліографія), підготовка кадрів, організаційно-методичне управління. Відмінність цього трактування від споріднених інформаційних інфраструктур та пропозицій бібліографознавців попередніх років.

Структура бібліографії за теорією І. Г. Моргенштерна: бібліографічна діяльність, бібліографознавство, інфраструктура бібліографії.

Визначення структури бібліографії за концепцією Г. М. Швецової-Водки.

Проблема визначення структури бібліографії в працях Е. К. Беспалової, М. Г. Вохришевої, А. І. Барсука, В. А. Фокеєва, О. А. Гречихіна, Н. А. Слядневої, А. В. Соколова та ін.

Системні зв'язки бібліографії

Зв'язки бібліографії з книжковою, бібліотечною і інформаційною діяльністю, оточуючим соціальним світом. Роль бібліографічних ко-

лективів, професійного бібліографічного середовища, результатів їхньої діяльності у задоволенні потреб споживачів.

Внутрішні та зовнішні зв'язки бібліографії.

Внутрішні зв'язки як характеристика взаємовідносин між основними елементами бібліографії: бібліографічною діяльністю, бібліографознавством, інфраструктурою. Їхній вплив на специфіку професійного функціонування бібліографічної інформації. Формування цих зв'язків у бібліографічних підрозділах інформаційних закладів і колективах бібліографознавців. Зв'язки видів та підвидів бібліографії та бібліографічної продукції.

Зовнішні зв'язки як характеристика їхніх взаємовідносин із спорідненими галузями діяльності та відповідними науковими дисциплінами. Документ як спільний об'єкт бібліографічної діяльності, видавничої справи та інших галузей соціальних комунікацій. Бібліографічна інформація як супутник (сателіт) документа на всьому шляху його руху, засіб його пошуку, сприяння відомості та популяризації.

Використання бібліографами та бібліографознавцями міжгалузевих засобів практичної діяльності, загальнонаукових методів пізнання. Відображення цих зв'язків в поняттях «бібліографічні ресурси», «бібліографічна робота» тощо.

Спеціалізація бібліографічної діяльності та її види як свідчення зв'язків бібліографії з суміжними видами інформаційної діяльності, соціальними й гуманітарними науковими дисциплінами, передусім із текстологією, історією, історіографією, мовознавством, історією літератури, семіотикою та ін.

Самостійна робота. Структура бібліографії — 4 год.

Тема 3. Поняттєвий апарат бібліографії

Поняттєвий апарат як показник рівня розвитку професійної діяльності та відповідної наукової дисципліни, система понять, їхніх визначень та правил використання.

Розвиток професійної термінології в колишньому СРСР та Україні в ХХ ст. Термінологічні словники як результат роботи провідних бібліографознавців, їхнє значення для розвитку науки та практики.

Роль стандартизації в упорядкуванні поняттєвого апарату бібліографії.

Перший державний стандарт з бібліографічної термінології ГОСТ 16448-70 «Библиография. Термины и определения». Його роль у відокремленні термінів «бібліографія» й «бібліографознавство», визначенні 77 основних термінів. Структура ГОСТу. Друга редакція цього документа під назвою: «ГОСТ 7.0-77. Библиография. Термины и

определения». Перше застосування терміна «бібліографічна інформація». Недоліки ГОСТу: певні суперечності, неясності визначень, дублювання. Подолання цих недоліків у наступному документі «ГОСТ 7.0-84. Библиографическая деятельность. Основные термины и определения». Відсутність у ньому терміна «бібліографія» та причини цього підходу. Інші вади термінологічної розробки.

Затвердження в Україні у 1994 р. державного стандарту «ДСТУ 2392-94. Інформація та документація. Базові поняття». Дефініція терміна «бібліографія», її основні недоліки.

Прийняття в 1999 р. міждержавного стандарту «ГОСТ 7.0-99. Информационно-библиотечная деятельность, библиография. Термины и определения», визначення в ньому термінів «бібліографія», «бібліографічна діяльність», «бібліографознавство». Переваги та вади цього документа.

Формування терміносистеми понять бібліографознавства — головне досягнення стандартизації бібліографічної термінології ХХ ст.

Перспективи визначення терміна «бібліографія» у ХХІ ст.

Основні підходи й формулювання в працях вітчизняних і зарубіжних бібліографознавців.

Практичне заняття. Поняттєвий апарат бібліографії — 2 год.

Самостійна робота. Термінологічні праці в галузі бібліографознавства — 4 год.

Тема 4. Система документальних комунікацій (СДК) як метасистема та середовище функціонування бібліографічної інформації (БІ). Сутність та визначення БІ

Визначення термінів: документ, споживач, система документальних комунікацій згідно з ДСТУ 2392-94 «Інформація та документація. Базові поняття» та ГОСТом 7.0-99 «Информационно-библиотечная деятельность, библиография. Термины и определения». Виникнення та розвиток системи «документ — споживач». Значення системи «книга — читач» як найпоширенішої форми системи «документ — споживач». Еволюція документа в сучасному інформаційному середовищі: мікрофіші, мікрофільми, CD-ROM, мета-ресурси, Web-сторінки, XML, ресурси інтернету, е-книжки тощо. Відношення «документ — споживач» («книга — читач») — джерело виникнення бібліографічної інформації. Їхні визначення. Поняття відповідностей між документами та споживачами. Інформаційні бар'єри в системі документальних комунікацій та форми їхнього впливу.

Бібліографічна інформація (БІ) як специфічний засіб подолання інформаційних бар'єрів та реалізації відповідностей у системі документальних комунікацій. Сутність та визначення БІ. Відмінні особли-

вості БІ від інших посередників у системі документальних комунікацій. БІ як засіб зв'язку в межах інформаційних систем. Роль, тенденції існування БІ в електронному середовищі.

Теоретичні трактування БІ.

Зовнішня структура БІ та форми її існування

Бібліографічне повідомлення — одиниця бібліографічної інформації.

Усна та документальна форми бібліографічних повідомлень. Бібліографічний запис та бібліографічний опис, співвідношення їх згідно з ГОСТ 7.1:2006 (ГОСТ 7.1–2003, IDT). «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», ДСТУ 2394-94 «Комплектування фонду, бібліографічний опис, аналіз документів».

Стандарт бібліографічного опису ІФЛА. Опис ресурсів інтернет: метаданих (MARC, Dublin Core), Web-сторінок, XML. Визначення бібліографічного посібника. Форми бібліографічних посібників (рукописні, машинописні, друквані та електронні).

Друквана бібліографічна продукція, її класифікація за типами та жанрами. Електронна інформація (на дискетах, мікрофішах і оптичних компакт-дисках DVD).

Мультимедійні електронні ресурси інтернет. Бази й банки даних. Списки рекомендованих сайтів. Брами і портали.

Властивості та якості БІ

Відмінність бібліографічної інформації від інших видів як *інформації про документи*. Різновиди документів як об'єктів БІ.

Спроможність БІ подавати відомості не тільки про документ загалом, але й про його складову або певну сукупність документів (документний потік або документний масив).

Властивості БІ: подвійність, документальність або документографічність, здатність забезпечити ідентифікацію документа, вторинність, здатність замінювати документ, відображення (моделювання) структури документальних масивів і потоків, комплексний інформаційний зміст, внутрішня організованість за певними правилами або стандартизованість, афінність або відчуженість, різноманітність змісту й форми, перебування в стані руху або спокою, розсіяння в просторі та концентрація в бібліографічних посібниках тощо.

Види оцінки якості бібліографічної інформації: формальна та прагматична. Формальна оцінка якості бібліографічного опису. Градації позитивної оцінки. Поняття якості як оцінки рівня бібліографічної інформації. Критерії оцінки: точність, стандартність, повнота, релевантність, пертинентність, авторитетність або нормативність та ін.

Семінарське заняття. Основи теорії бібліографічної інформації – 2 год.

Самостійна робота. Система документальних комунікацій (СДК) як метасистема та середовище функціонування бібліографічної інформації (БІ). Сутність та визначення БІ – 4 год.

Тема 5. Документально-бібліографічні потреби як причина виникнення основних суспільних функцій БІ

Зв'язок бібліографічних потреб з документальними та інформаційними.

Інформаційна потреба як базова в процесі людської діяльності.

Процес інформаційно-споживчої діяльності (ІСД) людини. Послідовність дій споживача інформації.

Рівні документально-бібліографічних потреб: загальний, частковий та одиничний. Основні, групові та індивідуальні потреби, їхній взаємозв'язок.

Структура основних потреб: 1) потреба у впізнаванні документа за його зовнішніми (формальними) ознаками, тобто потреба в пошуку документів; 2) потреба в оповіщенні про зміст документів; 3) потреба в оцінці документів.

Основні функції БІ як встановлення трьох типів відповідностей між документом і споживачем: 1) формальних; 2) змістових; 3) ціннісних.

Основні суспільні функції бібліографічної інформації та її внутрішня структура

Подвійність БІ, спрямованої як на документ, так і на споживача інформації. Інформаційні, документальні та бібліографічні потреби. Трансформація інформаційних, документальних та бібліографічних потреб в електронному середовищі. Механізм формування бібліографічних потреб.

Поняття «функція» БІ як відображення цілей її реалізації в суспільстві. Основні суспільні функції БІ: пошукова, комунікативна, оціночна. Суттєво-функціональна (генетична й логічна) структура БІ на теоретичному рівні. Функції БІ на зовнішньо-структурному рівні без посередніх зв'язків із споживачами інформації.

Сучасні концепції функціональної «допоміжності» і «самостійності» БІ.

Практичне заняття. Аналіз бібліографічних записів з метою виявлення суспільних функцій БІ – 2 год.

Самостійна робота. Основні суспільні функції бібліографічної інформації та її внутрішня структура – 4 год.

Розділ 2. Бібліографічна діяльність як система

Тема 6. Специфіка бібліографічної діяльності

Сутність бібліографічної діяльності. Бібліографічна діяльність в системі бібліографії як її основа.

Діяльнісний підхід як метод пізнання бібліографії. Головна складова — динаміка діяльності, яка визначається рухом її процесів.

Відмінність понять «бібліографічна діяльність» і «бібліографічна робота».

Основні компоненти бібліографічної діяльності, їхній зв'язок та послідовність: суб'єкт, цілі, об'єкти, процеси, засоби, результати.

Професійна й непрофесійна бібліографічна діяльність. Їхня спільність та відмінність.

Актуальні проблеми організації професійної діяльності й удосконалення непрофесійної.

Компонентна структура бібліографічної діяльності.

Визначення бібліографічної діяльності (БД). Її структура.

Бібліограф-професіонал — головний *суб'єкт* БД. Його кваліфікаційна характеристика. Тезаурус знань, умінь і навичок, які необхідні бібліографові. Принципи його діяльності на сучасному етапі. Адаптація бібліографічних фахівців до умов сучасного інформаційного суспільства. Робоче місце бібліографа та зміна функцій в умовах інформатизації. Професійний та етичний кодекс бібліографа. Непрофесійна бібліографічна діяльність.

Необхідність бібліографічного навчання в цій галузі.

Документ як головний *об'єкт* бібліографічної діяльності. Структура документальних об'єктів бібліографування, їхня класифікація. Видання як найпоширеніша форма реалізації документів. ДСТУ 33017-95 «Видання. Основні види» як основа для їхньої класифікації за знаковою природою та періодичністю. Класифікація видань за змістом і цільовим призначенням. Еволюція документа. Електронні інформаційні видання як об'єкт бібліографування. Споживачі бібліографічної інформації. Критерії їхньої класифікації. Система «документ — споживач» як єдиний об'єкт бібліографічної діяльності.

Бібліографічний пошук як вихідна *основа* БД. Основні поняття, пов'язані з пошуком: «бібліографічний пошук» і «бібліографічне виявлення», інформаційна потреба, інформаційний запит, релевантність, пертинентність, коефіцієнти повноти й точності інформаційного пошуку. Види бібліографічного пошуку. Новітні види пошуку: онлайнний, офлайнний, пошук в інтернеті.

Процеси бібліографічної діяльності. Бібліографування як процес підготовки бібліографічної інформації. Його основні методи та етапи. Бібліографічне обслуговування як процес доведення бібліографічної інформації до споживача. Його основні види: довідково-бібліографічне обслуговування та бібліографічне інформування. Різниця між ними. Загальна характеристика.

Трансформація бібліографічного обслуговування в умовах інформатизації.

Засоби бібліографічної діяльності. Методи, канали, форми передачі бібліографічної інформації. Сучасні електронні канали передачі бібліографічної та текстової інформації.

Бібліографічна продукція як *результат* і засіб бібліографічної діяльності. Класифікація бібліографічної продукції за суспільним призначенням, залежно від об'єкта бібліографування, за функціонально-цільовим призначенням. Мультимедійні електронні ресурси, інформаційні ресурси інтернет. Списки рекомендованих сайтів. Брами й портали.

Семінарське заняття. Компонентна структура бібліографічної діяльності – 2 год.

Самостійна робота. Компонентна структура бібліографічної діяльності (БД) – 4 год.

Тема 7. Видова класифікація бібліографії як галузі діяльності

Видова класифікація бібліографії як наукова проблема, її багатоваріантність. Класифікація бібліографії за ознакою організаційно-відомчої приналежності. Видова класифікація за суспільним призначенням. Загальна бібліографія, покликана реалізувати пошукову та комунікативну функції БІ. Її основні підрозділи: державна, репертуарна, каталожна, видавнича, книготорговельна бібліографії. Спеціальна бібліографія, яка реалізує оціночну функцію. Її підрозділи: науково-допоміжна, професійно-виробнича, рекомендаційна. Видова класифікація за іншими ознаками: функціонально-цільовою та змістом об'єктів бібліографування.

Види бібліографії за характером бібліографічної інформації. Її місце в процесі створення та функціонування видання. Метабібліографія (бібліографія бібліографії) – особливий вид бібліографії. Традиційна та електронна бібліографія

Практичне заняття. Видавничі форми, типи, жанри, бібліографічних посібників – 2 год.

Самостійна робота. Видова класифікація бібліографії як галузі діяльності – 2 год.

Тема 8. Інфраструктура бібліографії

Бібліографічна освіта та просвіта. Професійна освіта бібліографів і бібліотекарів. Система підготовки. Регулювання освіти Законами України. Рівні освіти. Системність і фундаментальність бібліографічної підготовки. Сучасні теоретичні концепції бібліографічної освіти. Післявузівська бібліографічна підготовка. Відповідність змісту бібліографічного навчання професіограмі бібліографа. Зміст навчання. Форми навчання в вищих навчальних закладах I–IV рівнів акредитації.

Підвищення кваліфікації бібліографів як ланцюг безперервної освіти. Співвідношення галузевої та бібліографічної освіти: дискусійність проблеми. Форми післявузівського навчання: самоосвіта, спеціальні курси, інститути та факультети підвищення кваліфікації, аспірантура, докторантура тощо.

Бібліографічне навчання споживачів бібліографічної інформації. Форми систематичного та епізодичного навчання. Сучасна система формування інформаційної культури: здобутки й недоліки.

Зв'язок навчання з реальними інформаційними потребами школярів, студентів та фахівців.

Проблема *популярності* бібліографії в сучасному інформаційно-муніципальності: форми, зміст, вимоги.

Матеріально-технічна база бібліографічної діяльності: споруди та обладнання. Автоматизоване робоче місце (АРМ) бібліографа.

Економічні аспекти бібліографічної діяльності. Вимір та оцінка економічного ефекту. Фінансування та витратні статті. Джерела фінансування: загальний бюджет бібліотеки, гранти, платні послуги, допомога спонсорів, дари користувачів, інших осіб і організацій. Витрати на роботу в інтернеті. Організація інтернет-залів та сплата за користування ними. Внутрішні можливості економії витрат: однократна обробка документів; об'єднання в корпоративних проектах (кооперація) тощо.

Платні бібліографічні послуги: складання бібліографічних списків великого обсягу за замовленнями, додаткові послуги (ксерокопювання, пошук в електронних ресурсах інтернет тощо).

Бібліографознавча література як елемент інфраструктури. Система первинних і вторинних спеціальних видань.

Самостійна робота. Інфраструктура бібліографії — 4 год.

Розділ 3. Бібліографознавство як наукова дисципліна

Тема 9. Генезис бібліографознавства

Генезис (виникнення й розвиток) бібліографічної науки як результат усвідомлення бібліографами сутності бібліографічної діяльності та узагальнення її досвіду. Співвідношення науки та практики в трактуванні бібліографознавців минулого. Історія бібліографічної думки як передумова виникнення бібліографознавства.

Фундатори бібліографознавства В. С. Сопіков, В. Г. Анастасевич, В. І. Межов, М. А. Рубакін, П. О. Ярковський (XIX ст.).

Розвиток бібліографознавства в колишньому СРСР у I половині XX ст. Наукові праці російських бібліографів Б. С. Боднарського, М. В. Здобнова, М. Н. Куфаєва, Є. І. Симона, П. Н. Беркова та українських — Ю. І. Меженка, С. І. Маслова, М. І. Ясинського, Ф. П. Максименка та ін. як результат накопичення бібліографічного знання. Основні напрями їхніх досліджень. Негативний вплив на розвиток бібліографічної думки пануючого в радянській бібліографії класового підходу в оцінці її явищ та наукових позицій. Репресії та утиски проти вчених та бібліографів того часу та негативні наслідки цієї політики.

Формування бібліографознавства як самостійної наукової дисципліни з власним предметом, методами, кадрами, професійною літературою тощо (50–60 рр. XX ст.). Наукові дискусії цього періоду щодо розмежування науки та практики.

Закладання теоретичних основ бібліографознавства як основа системної розробки поняттєвого апарату бібліографії. Роль стандартизації термінології. Розробка перших державних стандартів та їхня роль щодо визначення бібліографії, бібліографічної продукції, бібліографознавства тощо.

Визначення терміна «бібліографознавство» як показник високого рівня розвитку бібліографії та її самосвідомості.

Актуальність проблеми зв'язків бібліографічної науки та практики.

Основні напрями наукової діяльності українських і російських бібліографознавців другої половини XX — початку XXI ст.: О. П. Коршунова, А. І. Барсука, А. В. Соколова, М. Г. Вохришевої, Н. А. Слядневої, І. Г. Моргенштерна, В. А. Фокеєва, В. Т. Витяжкова, І. І. Корнейчика, Д. Д. Тараманова, Г. М. Швецової-Водки, М. П. Гуменюка, Н. Ф. Королевич, М. А. Низового та ін.

Організація бібліографознавчих досліджень у спеціальних наукових підрозділах великих державних наукових бібліотек, Книжковій палаті України, спеціальних кафедрах вищих навчальних закладів.

Інформаційно-бібліографічне забезпечення бібліографознавства.
Самостійна робота. Генезис бібліографознавства – 2 год.

Тема 10. Бібліографознавство як наука

Визначення бібліографознавства як наукової дисципліни, яка вивчає теорію, історію, методологію, технологію, методику та організацію бібліографії.

Об'єкт бібліографознавчої науки – бібліографічна практика.

Предмет бібліографознавства як наукової дисципліни, що вивчає структуру та властивості бібліографічної інформації, закономірності процесів її створення та доведення до споживача.

Структура бібліографознавства як наукова проблема.

Об'єктні напрями його диференціації як відокремлення особливих ділянок бібліографічної практики, які досліджуються.

Аспектний напрям бібліографознавства. Сутність і значення теорії бібліографії.

Теорія бібліографії як вчення про закономірності бібліографії, її функції, об'єкт, предмет, методи, види; встановлення зв'язків і розмежувань із суміжними галузями знань; розробка терміносистеми й наукове визначення найважливіших понять.

Основні концепції бібліографії: документографічна, книгознавча, діяльнісна, когнітографічна, інформографічна, культурологічна, комунікаційна тощо.

Основні результати теоретичного дослідження бібліографії.

Вітчизняні та зарубіжні теоретики бібліографії та їхні основні праці. Наукові школи.

Історіографія бібліографії

Історія бібліографії – розділ науки, який розкриває закономірності й тенденції розвитку бібліографії, витоки та причини виникнення бібліографічних явищ, їхню обумовленість соціальними та економічними явищами, допомагає виявленню й збереженню цінного досвіду минулого. Формування знання історії бібліографії. Видатні українські й зарубіжні історики бібліографії та їхні праці.

Організаційний розділ та його значення для управління бібліографічною діяльністю. Головні принципи організації. Наукове обґрунтування функціонування системи бібліографічних служб.

Дослідники організаційно-управлінських проблем вітчизняної бібліографії. Наукові школи.

Методичний розділ бібліографознавства та його значення для вдосконалення методики й технології бібліографічних процесів. Розробка загальної методики бібліографування та бібліографічного обслуговування.

вування. Бібліографічна евристика як учення про теорію й методику бібліографічного пошуку. Дослідники методики та технології бібліографії. Наукові школи.

Електронні бібліографічні ресурси та електронні бібліотеки. Їхня роль у розвитку бібліотечно-інформаційних технологій та визначення оптимальної взаємодії традиційної, автоматизованої й електронної бібліотеки.

Онлайніві та офлайніві технології, електронні формати та видання інтернет у бібліотеках.

Тенденції розвитку бібліографознавства в умовах трансформації бібліотечно-бібліографічних технологій (web-графія, онлайн-графія тощо).

Актуальність проблеми функціонування бібліографії в глобальних інформаційних системах.

Завдання бібліографознавства на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства. Організація й тематика бібліографознавчих досліджень.

Семінарське заняття. Бібліографознавство як наукова дисципліна – 2 год.

Самостійна робота. Бібліографознавство як наука – 4 год.

Тема 11. Методологія бібліографії й бібліографознавства

Визначення методології як учення про методи пізнання й перетворення дійсності або сукупність методів, застосованих у будь-якій науці. Відмінність її від методики.

Методологія бібліографознавства як сфера дослідження методів пізнання об'єкта бібліографознавства та принципів, способів і форм будування бібліографознавства.

Методологія бібліографії як система методів бібліографії, її принципів та завдань, учення про науковий метод пізнання об'єкта бібліографії. Визначення термінів «метод» і «принцип».

Бібліографічний метод як система принципів бібліографії та спосіб практичної діяльності як пізнання, оцінки й перетворення документального матеріалу на бібліографічну інформацію, метод бібліографічного згортання інформації.

Принципи бібліографії: принцип бібліографічної інформації як ознаки відмежовування бібліографії; науковості; соціальної обумовленості; ідейності тощо.

Рівні сукупності методів бібліографознавства: загальнофілософський; загальнонауковий; спеціальнонауковий; методи, специфічні для

споріднених наукових дисциплін; конкретні методи бібліографознавчих досліджень.

Види бібліографознавчих досліджень та їхня методика: фундаментальні та прикладні; теоретичні й емпіричні; навчально-наукові; вивчення документів; дослідження практичної діяльності бібліографів або споживачів інформації; конкретні методи залежно від об'єкта дослідження.

Самостійна робота. Методологія бібліографії й бібліографознавства — 4 год.

Тема 12. Бібліографознавство в системі суміжних галузей знань

Співвідношення об'єктів наукових дисциплін (галузей практичної діяльності) як чинник визначення місця бібліографознавства серед суміжних галузей знань.

Бібліографознавство та бібліотекознавство: співвідношення науки та практики.

Бібліографознавство й інформатика: основні концепції співвідношення.

Бібліографознавство та книгознавство: напрями дискусій щодо їхньої суспільності та взаємозв'язків. Концепції А. І. Барсука, Є. Л. Немировського, А. В. Соколова, А. О. Беловіцької, О. А. Гречихіна, І. Є. Баренбаума та ін.

Бібліографознавство й теорія соціальних комунікацій. Концепція А. В. Соколова, Г. М. Швецової-Водки та ін. Розвиток загальної теорії (метатеорії) наук інформаційно-комунікаційного циклу — інформології. Бібліографознавство як елемент інформології, його місце в системі.

Самостійна робота. Бібліографознавство в системі суміжних галузей знань — 2 год.

Тема 13. Основні наукові концепції бібліографії в працях провідних науковців України та світу.

Багатозначність теоретичних трактувань бібліографії як соціокультурного явища, складність формування бібліографічної парадигми.

Збагачення теоретичної бази бібліографії кінця ХХ — початку ХХІ ст. основними концепціями: документографічною, книгознавчою, діяльнісною, когнітографічною, інформографічною, культурологічною, комунікаційною тощо.

Документографічна концепція бібліографії О. П. Коршунова, що затвердилася як парадигма. Її значення для розробки ГОСТ 7.01.-84

«Библиографическая деятельность», підготовки підручників із загального бібліографознавства та бібліографічної роботи (1981, 1990, 2001, 2003 рр.).

Нові теоретичні концепції бібліографії 80-х рр. ХХ ст.

Діяльнісна, пізніше — культурологічна концепція бібліографії М. Г. Вохришевої. Теоретичне дослідження складових бібліографії, зокрема науки та професійної освіти як проявів діяльності.

Когнітографічна (знаннєва) концепція бібліографії В. А. Фокеєва. Дослідження пізнавальних функцій бібліографії. Нове поняття «бібліографічне знання» поряд із вихідним — «бібліографічна інформація».

Інформографічна концепція бібліографії Н. А. Слядневої. Вивчення феномену бібліографічного відображення. Пропозиції застосування поняття «суверенні інфокванти» (сенси, ідеї) поряд з поняттям «документ».

Комунікаційна концепція бібліографії А. В. Соколова.

Комунікаційна парадигма, яка втілилася в навчальному курсі «Соціальні комунікації». Спірність запропонованих науковцем нововведень щодо місця бібліографії в сучасному інформаційному середовищі.

Новітня наукознавча концепція бібліографії Л. В. Астахової та її основні положення.

Семіотична концепція бібліографії Т. А. Новожонової. Можливість синтезу основних положень попередніх концепцій на основі їхнього критичного аналізу. Документографічна концепція як найпоследовніша, найменш протирічна, яка глибоко розкриває сутність бібліографії та бібліографічної інформації.

Інформаційна парадигма бібліографії Г. М. Швецової-Водки як основна, базова й актуальна.

Самостійна робота. Основні наукові концепції в сучасному бібліографознавстві — 10 год.

Тема 14. Інформаційно-бібліографічне забезпечення бібліографознавства

Бібліографознавча література: неперіодичні (офіційні, наукові, науково-популярні, навчальні, довідкові); серіальні (періодичні, продовжувані) бібліографічні видання; публікації в серіальних виданнях. Основні видавництва, які друкують бібліографознавчу літературу: Книжкова палата України, «Вища школа», «Основа», «Кондор», «Фоліо» та ін. Редакційно-видавнича діяльність вищих навчальних закла-

дів інформаційно-бібліотечного профілю. Бібліографознавча література на порталах і сайтах інтернету.

Серіальні бібліографознавчі видання. Основні періодичні видання України: «Вісник Книжкової палати України», «Шкільна бібліотека», «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія»,

«Бібліотечний форум», «Бібліотечний вісник», «Бібліотечна планета». Збірки наукових праць вnz, матеріалів наукових і науково-практичних конференцій вnz та найбільших бібліотек України як джерело бібліографознавчих публікацій.

Поточне бібліографічне забезпечення бібліографічної діяльності та бібліографознавства.

Покажчики «Бібліотекознавство і бібліографія України» НПБУ, «Інформаційне видання з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства та інформатики» ЛДНБ імені В. Стефаника, «Бібліотечна справа. Бібліотекознавство. Бібліографознавство» ХДНБК як джерела інформації.

Зведені каталоги змісту спеціальних журналів як засіб регулярного інформування й пошуку публікацій.

Розділи «Бібліографія. Бібліографознавство» в поточних державних покажчиках Книжкової палати України «Літопис книг», «Літопис журнальних статей», «Літопис газетних статей», «Літопис авторефератів» та ін.

Ретроспективні посібники з бібліографознавства «Бібліографознавство України» НПБУ та ХДНБК, персональні бібліографічні покажчики й покажчики праць викладачів вnz як джерело бібліографічної інформації.

Інформація персонального характеру в біобібліографічних словниках.

Реферативні та оглядові видання.

Нові джерела оперативного одержання професійної інформації — сайти наукових бібліотек і бібліотек вnz; сторінки порталів бібліотек, національного інформаційно-бібліотечного центру УКРНЕТ, які містять гіперпосилання на сайти бібліотек тощо.

Проблема створення системи інформаційного забезпечення практичної й наукової діяльності в галузі бібліографії.

Практичне заняття. Бібліометричний аналіз бібліографознавчих видань і публікацій — 2 год.

Самостійна робота. Інформаційно-бібліографічне забезпечення бібліографознавства — 4 год.

2. Методичні рекомендації до семінарських, практичних занять, самостійної роботи студентів

Розділ 1. Теоретична модель бібліографії

Тема 1. Еволюція уявлень про бібліографію

Самостійна робота: Еволюція уявлень про бібліографію — 4 год.

Мета: засвоїти основні етапи розвитку бібліографії в Україні та світі.

Завдання:

1. Вивчити рекомендовану літературу щодо цієї теми.
2. Відповісти на такі питання:
  - а) Коли та у зв'язку із чим виникла практична бібліографічна діяльність?;
  - б) Які історичні пам'ятки свідчать про наявність бібліографії в Київській Русі?;
  - в) Наведіть приклади бібліографічних праць в Україні у XIV–XVI ст.;
  - г) Як розвивалася бібліографія в Україні у XVII–XIX ст.?
  - д) Де й коли вперше з'явився термін «бібліографія»? Яким було його значення?;
  - е) Назвіть перших бібліографів, котрі застосовували та пояснювали цей термін;
  - ж) Назвіть бібліографів XX ст., які визначили поняття «бібліографія», «бібліографічна діяльність», «бібліографознавство» тощо, а також їхні теоретичні праці;
  - з) Як історично змінювалося трактування терміна «бібліографія»? Дайте сучасне визначення.

Література: 5, 11, 17, 29, 36, 48, 57, 80, 93, 115.

Тема 2. Структура бібліографії як наукова проблема

Самостійна робота: Структура бібліографії — 4 год.

Мета: визначити основні підходи, компоненти та підсистеми бібліографії як системи.

Завдання:

1. Вивчити рекомендовану літературу щодо цієї теми.
2. Назвати ключовий підхід для визначення сутності бібліографії.
3. Назвати компоненти бібліографічної діяльності.
4. Графічно зобразити структуру бібліографії, запропоновану такими вченими:

- а) А. І. Барсуком; б) О. П. Коршуновим; в) М. Г. Вохришевою; г) І. Г. Моргенштерном; д) Г. М. Швецовою-Водкою.
5. Назвати відмінності в застосуванні терміна «бібліографія» в професійному й непрофесійному середовищі.
Література: 2, 8, 11, 17, 25.

Тема 3. Поняттєвий апарат бібліографії

Практичне заняття: Поняттєвий апарат бібліографії – 2 год.

Мета: виробити вміння та навички аналізувати основні нормативні документи щодо виявлення головних термінів бібліографії й бібліографознавства.

Зміст та послідовність виконання завдання:

- Одержавши комплект нормативних та довідкових видань, виявити та занотувати головні бібліографічні та бібліографознавчі терміни згідно зі схемою:

№ п/п	ГОСТ 7.0-84	ДСТУ 2392-94	ГОСТ 7.0-99	Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики

- Зробити висновок щодо тотожності та розбіжностей головних термінів.
- Запропонувати свої пропозиції щодо визначення окремих термінів.

Форма звіту: заповнена таблиця, висновки.

Література: 1, 3, 4, 6, 7, 12, 17, 18, 23, 28, 33, 35, 44, 102, 128, 130.

Самостійна робота: Термінологічні праці в галузі бібліографознавства – 4 год.

Мета: оволодіти навичками використання нормативних і довідкових документів та їхнього аналізу.

Завдання:

Вивчити рекомендовану літературу з теми й відповісти на наступні питання:

- Що являє собою поняттєвий апарат і яким він повинен бути?
- Яку мету має поняттєвий апарат професійної діяльності?
- Що таке термінологічний стандарт і яка його основна роль в удосконаленні поняттєвого апарату бібліографії?

4. Назвіть державні стандарти на бібліографічну термінологію другої половини ХХ ст. Як змінювалося в них тлумачення терміна «бібліографія»?
5. Яку назву і в яких саме стандартах одержала наука про бібліографію?
6. Як визначалася «бібліографічна діяльність» у державному стандарті ГОСТ 7.0-84? Чим пояснювалася відсутність у ньому терміна «бібліографія»?
7. Які визначення мають терміни «бібліографія» та «бібліографічна діяльність» у ГОСТі 7.0-99? Поясніть їхнє співвідношення.
8. Поясніть найширше значення терміна «бібліографія». Які види діяльності вона охоплює? Що є об'єднуючим фактором?
9. Що є метасистемою для функціонування бібліографії? Чому?
10. Чому подвійність є найсуттєвішою ознакою бібліографії?
Література: 1, 3, 4, 6, 7, 12, 17, 18, 23, 28, 33, 35, 44, 102, 128, 130.

**Тема 4. Система документальних комунікацій (СДК)
як метасистема та середовище функціонування
бібліографічної інформації (БІ). Сутність та визначення БІ.**

Семінарське заняття: Основи теорії бібліографічної інформації — 2 год.

Питання:

1. Система документальних комунікацій (СДК) як метасистема та середовище функціонування бібліографічної інформації (БІ).
2. Сутність та визначення БІ.
3. Форми існування БІ. Її зовнішня структура.
4. Властивості та якості БІ.
5. Документально-бібліографічні потреби як причина виникнення основних суспільних функцій БІ та її внутрішня структура.
Література: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 10, 14, 15, 17, 60.

Самостійна робота: Система документальних комунікацій (СДК) як метасистема та середовище функціонування бібліографічної інформації (БІ). Сутність та визначення БІ — 4 год.

Мета: оволодіти навичками самостійного пошуку та порівняння основних термінів і положень теми.

Завдання:

1. Вивчити означену тему, використовуючи конспект лекцій, підручники, словники, нормативні документи та допоміжну літературу.

2. Визначити терміни й місце в системі соціальних комунікацій понять «документ», «споживач», «бібліографія», «бібліографічна інформація».
3. З'ясувати поняття відповідності між документом і споживачем БІ.
4. Назвати причини виникнення бібліографічної інформації.
5. Навести приклади інформаційних бар'єрів між документом і споживачем.
6. Графічно зобразити наявні інформаційні бар'єри в системі документальних комунікацій.

Література: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 10, 14, 15, 17, 60.

Тема 5. Документально-бібліографічні потреби як причина виникнення основних суспільних функцій БІ

Практичне заняття: аналіз бібліографічних записів з метою виявлення суспільних функцій БІ – 2 год.

Мета: закріплення знань, одержаних на лекціях, вироблення вмінь аналізувати складові бібліографічного запису для визначення суспільних функцій БІ.

Зміст та послідовність виконання завдання:

Студент одержує комплект із п'яти посібників, згідно з наведеними графами, описує покажчик, наводить приклади бібліографічного запису документів із нього. У графі поелементного розбирання запису підкреслює наявність чи відсутність його складових: заголовка; бібліографічного опису; класифікаційних індексів; предметних рубрик; шифрів зберігання документів; анотацій; рефератів. Якщо запис містить великий за обсягом реферат, то після опису можна відзначити лише факт його наявності. В останній графі треба зазначити, які основні суспільні функції БІ реалізуються в цьому покажчику.

Практична робота виконується за схемою:

№№ п/п	Бібліографічний опис посібника	Зразок бібліографічного запису	Поелементний розбір запису	Існуючі функції БІ
1	2	3	4	5

Форма звіту – заповнена схема розбору елементів п'яти посібників.

Література: 2, 3, 4, 6, 8, 10, 15, 17, 60.

Самостійна робота: Основні суспільні функції бібліографічної інформації та її внутрішня структура – 4 год.

Мета: з'ясувати основні суспільні функції БІ та їхній вплив на внутрішню структуру.

Завдання:

1. Охарактеризувати три основні типи відповідностей між документом і споживачем.
2. Як називаються основні функції БІ і з чим пов'язане їхнє виникнення?
3. Графічно довести зв'язок основних суспільних функцій з документально-бібліографічними потребами й типами відповідностей між документом і споживачем інформації.
4. Навести визначення функціонально-генетичної структури БІ. Графічно її зобразити.
5. У чому полягає закономірність розвитку та функціонування БІ?
6. Дайте визначення та схему функціонально логічної структури БІ. Які типи відношень між основними функціями БІ вона відображає?
7. Наведіть основні висновки дискусії щодо «вторинності» та «самостійності» бібліографії.

Література: 2, 3, 4, 6, 8, 10, 15, 17, 60.

Розділ 2. Бібліографічна діяльність як система

Тема 6. Специфіка бібліографічної діяльності.

Компонентна структура бібліографічної діяльності

Семінарське заняття: Компонентна структура бібліографічної діяльності — 2 год.

Питання:

1. Визначення бібліографічної діяльності. Її структура.
2. Бібліограф-професіонал як головний суб'єкт бібліографічної діяльності.
3. Система «документ–споживач» — єдиний об'єкт бібліографічної діяльності.
4. Бібліографічний пошук як вихідна основа бібліографічної діяльності.
5. Процеси бібліографічної діяльності: бібліографування та бібліографічне обслуговування.
6. Засоби бібліографічної діяльності.
7. Результати бібліографічної діяльності.

Література: 2, 8, 15, 17, 41, 60.

Самостійна робота: Специфіка бібліографічної діяльності — 4 год.

Мета: З'ясування сутності професійної й непрофесійної бібліографічної діяльності.

Завдання:

1. Визначити сутність бібліографічної діяльності, використовуючи нормативні, довідкові та навчальні видання.
2. Який підхід застосовується під час визначення бібліографічної діяльності?
3. Яке місце в бібліографії посідає бібліографічна діяльність?
4. Чи є ці терміни синонімами?
5. Назвіть складові бібліографічної діяльності та поясніть їхню послідовність.
6. Графічно зобразіть послідовність елементів бібліографічної діяльності.
7. У чому полягає сутність професійної і непрофесійної бібліографічної діяльності?
8. Наведіть обґрунтування зв'язків професійної і непрофесійної бібліографічної діяльності.
9. Назвіть найвідоміших учених, котрі брали участь у бібліографічній роботі. У чому вона полягала?

Література: 2, 8, 15, 17, 41, 60.

Самостійна робота: Компонентна структура бібліографічної діяльності (БД) — 4 год.

Мета: виявити складові (компоненти) БД у суб'єкт-об'єктному відношенні, а також розглянути її основні процеси, засоби й результати. З метою підготовки до семінарського та практичного заняття необхідно ознайомитися з конспектом лекції та основною навчальною літературою.

Завдання:

1. Охарактеризуйте співвідношення інформаційної та бібліографічної діяльності.
2. Чим відрізняється професійна бібліографічна діяльність від непрофесійної?
3. Що є об'єктом та результатом діяльності бібліографа?
4. Чим відрізняється бібліографічний пошук від інших видів пошуку? Дайте його визначення відповідно до ДСТУ 2392–94 та ГОСТу 7.0-99.
5. Назвіть і охарактеризуйте основні вимоги до інформаційного й бібліографічного пошуку.

6. Назвіть і охарактеризуйте основні етапи та операції процесу бібліографування.
7. Як називається вид бібліографічного обслуговування за разовими запитами споживачів інформації?
8. У чому полягає відмінність бібліографічної довідки від фактографічної?
9. Дайте визначення процесу бібліографічного інформування та його основним напрямкам.
10. Охарактеризуйте засоби й результати бібліографічної діяльності.
Література: 2, 8, 15, 17, 41, 60.

Тема 7. Видова класифікація бібліографії як галузі діяльності

Практичне заняття: Видавничі форми, типи, жанри бібліографічних посібників – 2 год.

Мета: прищепити студентам уміння розпізнавати різноманітні форми друкованої бібліографічної продукції.

Зміст та послідовність виконання завдання:

Вибрати необхідну ознаку для кожного з п'яти посібників комплекту, який одержує студент. Робота виконується за програмованою схемою:

БО посібника	Видавнича форма	Тип	Жанр
1	2	3	4
	Самостійна видавнича форма (неперіодична)	Показчик	Бібліографічна монографія
	Періодична	Список	Біобібліографічний словник
	Видання, що продовжується	Огляд	Путівник з літератури
	Серійна		Бесіда прокниги
	Закладка		Коло читання
	Плакат		План читання
	Несамостійна видавнича форма (прикнижкова, пристатейна тощо)		Реферативний журнал (збірник)
	Карткова (картотеки)		Експрес-інформація

Форма звіту – заповнена схема аналізу п'яти посібників

Література: 2, 8, 15, 17, 41, 60.

Самостійна робота: Видова класифікація бібліографії як галузі діяльності – 2 год.

Мета: виробити навички класифікувати бібліографічні явища за різними ознаками з метою виявлення суттєвих напрямів (видів) бібліографічної діяльності в сучасному інформаційному суспільстві. Для підготовки до практичного та семінарського занять необхідно опанувати теоретичний матеріал, відповісти на питання та виконати завдання.

Завдання:

1. Який вид загальної бібліографії забезпечує реєстрацію всіх документів, які вийшли друком на території країни, та інформування про них в універсальних джерелах бібліографічної інформації?
2. Охарактеризуйте систему посібників державної поточної бібліографії за ознакою об'єктів бібліографування.
3. Що таке репертуарна, або ретроспективна, національна бібліографія? Назвіть її завдання та основні центри підготовки.
4. Дайте характеристику системи посібників репертуарної бібліографії.
5. У чому полягає функція бібліотечно-каталожної бібліографії?
6. Як називається вид бібліографії, об'єктом якого є продукція певних видавництв?
7. Охарактеризуйте види спеціальної бібліографії.
8. Чим відрізняється загальна бібліографія від спеціальної?
9. Назвіть види бібліографії за ознакою змісту об'єктів бібліографування.
10. Який вид бібліографії забезпечує орієнтацію у інформаційно-бібліографічних ресурсах?

Література: 2, 8, 15, 17, 41, 60.

Тема 8. Інфраструктура бібліографії

Самостійна робота: Інфраструктура бібліографії — 4 год.

Мета: ознайомлення з інфраструктурою бібліографії та її складовими.

Завдання: відповісти на такі питання:

1. У чому полягає головна мета підготовки професійних бібліографів?
2. Які закони регулюють освіту бібліотекарів-бібліографів в Україні?
3. Які рівні бібліографічної освіти існують в Україні? Чи є між ними послідовність і безперервність?
4. Які навчальні заклади існують в Україні для підготовки бібліографів різних рівнів?

5. Який підхід до організації бібліографічної освіти видається вам найефективнішим (спеціальність, спеціалізація, післядипломна освіта тощо)?
6. Який документ є визначальним для змісту бібліографічної освіти?
7. Назвіть та графічно зобразіть форми навчальної роботи студентів — майбутніх бібліографів.
8. Як організована в Україні післядипломна (безперервна) бібліографічна освіта?
9. Графічно зобразіть її основні форми та напрями.
10. У чому полягає особливість непрофесійного бібліографічного навчання? В яких закладах воно проводиться?
11. Охарактеризуйте матеріально-технічне та економічне забезпечення бібліографічної діяльності.

Література: 10, 15, 36, 41, 60, 61, 112, 129.

Розділ 3. Бібліографознавство як наукова дисципліна

Тема 9. Генезис бібліографознавства

Самостійна робота: Генезис бібліографознавства — 2 год.

Мета: засвоїти основні етапи та тенденції формування бібліографознавства як науки.

Завдання:

1. Визначити, що означає вислів «генезис бібліографічної науки».
2. Коли виникло бібліографознавство як наукова дисципліна? Із чим це пов'язано?
3. Чим пояснюється його пізнє формування?
4. Чи є історія бібліографічної думки минулих віків і десятиріч бібліографознавством?
5. Охарактеризуйте діяльність найвідоміших українських і російських бібліографів на терені розвитку наукової думки.
6. Як відобразився на розвитку бібліографознавства пануючий у СРСР класовий підхід і принцип комуністичної партійності? Наведіть приклади репресій щодо українських бібліографів. Які обвинувачення щодо них пред'являлися?
7. Яку роль у становленні бібліографічної науки відіграла стандартизація термінології? Коли це відбулося?
8. Яким чином, на ваш погляд, можна подолати розрив між бібліографічною наукою та практикою?
9. Які наукові дисципліни можна виділити в структурі бібліографознавства?
10. Яка з них, на вашу думку, розвивається найефективніше? Чому?

Література: 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 15, 17, 19, 27, 36, 60.

Тема 10. Бібліографознавство як наука

Семінарське заняття: Бібліографознавство як наукова дисципліна — 2 год.

Питання:

1. Генезис бібліографознавства.
  2. Об'єкт і предмет бібліографознавства.
  3. Структура бібліографознавства.
  4. Завдання бібліографознавства.
  5. Методологія бібліографії й бібліографознавства.
  6. Бібліографознавство в системі суміжних галузей знань.
  7. Організація та тематика бібліографознавчих досліджень.
  8. Інформаційно-бібліографічне забезпечення бібліографознавства.
- Література: 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 15, 17, 19, 27, 36, 60.*

Самостійна робота: Бібліографознавство як наука — 4 год.

Мета: ознайомлення зі структурою, новими концепціями, парадигмою бібліографознавства, творчим доробком провідних теоретиків, істориків і практиків бібліографії.

Завдання:

1. Визначити об'єкт, предмет і структуру бібліографознавства.
2. Визначити сутність і значення теорії бібліографії.
3. Як оцінюється характер і рівень взаємозв'язків бібліографічної теорії та практики?
4. Скласти список десяти найвідоміших українських і російських бібліографознавців і позначити їхній головний внесок у розвиток теорії бібліографії.
5. Як формувалося історичне бібліографознавче знання?
6. Яке місце в історіографії бібліографії посідає біографічний жанр?
7. Назвіть найвідоміших українських істориків бібліографії та їхні головні праці.
8. Як змінювалося ставлення бібліографознавців до проблем методики й технології бібліографічної роботи?
9. Які ділянки практичної діяльності найбільше досліджені в бібліографознавстві?
10. Праці яких бібліографознавців заклали основи технологічного бібліографічного знання?
11. Назвіть найвідоміших бібліографознавців, котрі зробили суттєвий внесок у дослідження цих проблем.
12. Як поділяється об'єктний напрям диференціації бібліографознавства?

Література: 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 15, 17, 19, 27, 36, 60.

Тема 11. Методологія бібліографії й бібліографознавства

Самостійна робота: Методологія бібліографії й бібліографознавства — 4 год.

Мета: ознайомитися з методологією бібліографії й бібліографознавства як системою, основними методами та принципами бібліографознавства.

Завдання:

1. Визначити значення термінів «методологія» і «методика», пояснити їхню відмінність.
2. Чим методологія бібліографознавства відрізняється від методології бібліографії?
3. Пояснити сутність бібліографічного методу. З яких операцій він складається?
4. Скласти блок-схему методів бібліографознавчих досліджень.
5. Що таке «принципи бібліографії»?
6. Скласти блок-схеми принципів бібліографії.
7. Пояснити значення принципів соціальної обумовленості бібліографії та принципу інформаційних відносин в Україні.

Література: 7, 8, 10, 17, 123.

Тема 12. Бібліографознавство в системі суміжних галузей знань

Самостійна робота: Бібліографознавство в системі суміжних галузей знань — 2 год.

Мета: ознайомлення з місцем і роллю бібліографознавства в системі суміжних галузей знань.

Завдання:

1. Охарактеризувати основні вимоги до порівнянь бібліографознавства із суміжними галузями знань.
2. Графічно зобразити співвідношення:
  - а) практичної бібліографічної та бібліотечної діяльності;
  - б) практичної бібліографічної та науково-інформаційної діяльності;
  - в) бібліографознавства та наукової інформатики;
  - г) практичної бібліографічної діяльності з бібліотечною справою та науково-інформаційною діяльністю.
3. Прослідкуйте та зробіть висновки щодо історичних зв'язків бібліографознавства з книгознавством.
4. Проаналізуйте існуючі концепції щодо співвідношення бібліографознавства з книгознавством.

5. Поясніть значення терміна «соціальна інформатика» та її роль щодо бібліографознавства.

Література: 7, 8, 10, 17, 60, 109–111.

Тема 13. Основні наукові концепції в працях провідних науковців України та світу

Самостійна робота: Основні наукові концепції в сучасному бібліографознавстві — 10 год.

Мета: ознайомитися та проаналізувати основні наукові концепції в сучасному бібліографознавстві.

Завдання:

1. Підготувати реферат та презентацію за однією із запропонованих тем:
  - Документографічна концепція бібліографії О. П. Коршунова.
  - Синергетична концепція бібліографії Т. А. Новожонової.
  - Ноосферно-культурологічна (когнітографічна) концепція бібліографії В. А. Фокеева.
  - Інформографічна концепція бібліографії Н. А. Слядневої.
  - Семіотична концепція бібліографії Г. Я. Узилевського.
  - Наукознавча концепція Л. В. Астахової.
  - «Сакрально-міфологічна» концепція бібліографії А. В. Соколова.
  - «Неокнигознавча» концепція А. І. Барсука.
  - Системно-діяльнісна концепція М. Г. Вохришевої.
  - Інформаційно-управлінська концепція бібліографії О. А. Гречихіна.
2. Виступити з доповіддю на засіданні «круглого столу».
3. Висловити свою думку й зауваження щодо презентованої концепції.
4. За висновками засідання «круглого столу» викласти резюме щодо найактуальнішої з концепцій.

Література: 2, 5, 8, 10, 12, 13, 15, 17, 25, 40, 62, 75, 81, 84, 88, 101, 106, 116, 117.

Тема 14. Інформаційно-бібліографічне забезпечення бібліографознавства

Практичне заняття: Бібліометричний аналіз бібліографознавчих видань і публікацій — 2 год.

Мета: виробити вміння та навички аналізувати основні джерела інформації для виявлення бібліографознавчих видань і публікацій.

Зміст та послідовність виконання завдання:

1. Групи студентів з 3–4 осіб одержують комплекти державних поточних покажчиків «Літопис книг», «Літопис журнальних статей», «Літопис газетних статей», «Літопис авторефератів дисертацій», періодичних видань «Вісник Книжкової палати», «Бібліотечний вісник», «Шкільна бібліотека», «Библиография», «Мир библиографии», «Научные и технические библиотеки» тощо за останні 10 років і здійснюють пошук бібліографознавчої літератури.
2. На основі виявленого масиву видань і публікацій кожною групою створюється робоча картотека за такими розділами: «Теорія бібліографії», «Історія бібліографії», «Методика й технологія бібліографічної роботи», «Організація й управління бібліографічної діяльності».
3. На основі робочої картотеки складається електронний каталог.
4. Скласти статистичні таблиці документів за ознаками: типи, види, жанри, тематика.
5. Виявити 10 авторів, котрим належить найбільша кількість публікацій. Скласти їхній список.

Література: 10, 17, 28, 36, 43, 47, 57, 77, 78, 112, 119, 120, 129.

Самостійна робота: Інформаційно-бібліографічне забезпечення бібліографознавства — 4 год.

Мета: ознайомлення із системою бібліографознавчих документів.

Завдання:

1. Назвати видавництва, які друкують бібліографознавчу літературу.
2. Виявити джерела публікації офіційних і нормативних документів. Скласти їхній список.
3. Охарактеризувати основні видання наукової та науково-допоміжної бібліографознавчої літератури.
4. Які довідкові видання містять інформацію бібліографознавчого змісту?
5. Охарактеризуйте серіальні бібліографознавчі видання, які регулярно інформують про нову бібліографознавчу літературу.
6. Яку інформацію бібліографознавчого характеру містять портали та сайти державних бібліотек та Книжкової палати України? Вказати їхні електронні адреси.

Література: 10, 17, 28, 36, 43, 47, 57, 77, 78, 112, 119, 120, 129.

3. Розподіл балів, які присвоюються студентам

(див. табл. 1)

Шкала оцінювання:

90–100 балів – відмінно (A);

82–89 балів – добре (B);

74–81 бал – добре (C);

64–73 бали – задовільно (D);

60–63 балів – задовільно (E);

35–59 балів – незадовільно з можливістю повторного складання

(FX);

1–34 бали – незадовільно з обов'язковим повторним курсом (F).

Підсумковий контроль – 40 балів

Рубіжне тестування – 5 балів.

Реферат – 7 балів.

Доповідь на семінарському занятті – 4 бали.

Звіт про практичну роботу – 3 бали.

Звіт про самостійну роботу – 1 бал.

Методичне забезпечення: опорні конспекти лекцій, навчальні посібники, навчально-методичне забезпечення дисципліни, інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни (ІКНМЗД), нормативні документи, ілюстративні матеріали.

4. Список літератури

Основна

1. Библиотекведение, библиографоведение и информатика : терминологический путеводитель / Сост.: И. Ю. Акифьева и др.; науч. ред. М. Г. Вохрышева. — М. : Либерея : Бибинформ, 2007. — 103 с.
2. Вохрышева М. Г. Теория библиографии: учеб. пособие / М. Г. Вохрышева. — Самара: СГАКИ, 2004. — 367 с.
3. ГОСТ 7.1-2003, ІДТ. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис : Загальні вимоги та правила складання : нац. стандарт України. — Київ: Держстандарт України, 2007. — 47 с.
4. ГОСТ 7.0-99. Информационно-библиотечная деятельность, библиография. Термины и определения. — Взамен ГОСТ 7.0-84; Введ. 01.07.2000. — Минск: Межгос. совет по стандартизации, метрологии и сертификации, 1999. — 23 с. (Межгос. стандарт. Система стандартов по информ., библ. и изд. делу).
5. Гречихин А. А. Общая библиография [Электронный ресурс] / А. А. Гречихин. — Электр. дан. — Режим доступа : <http://www.hi-tdu.ru/xbooks/x-books/002/01/index.html>; свободный — Загл. с экрана.
6. ДСТУ 2392-94. Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення. — Київ : Держстандарт України, 1994. — 53 с.
7. Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики. — К. : Кн. палата України, 1998. — 115 с.
8. Коршунов О. П. Библиографоведение : основы теории и методики : учебник / О. П. Коршунов, Т. Ф. Лиховид, Т. А. Новоженова; под ред. О. П. Коршунова. — М. : Гранд-Фаир, 2008. — 335 с.
9. Леонов В. П. Библиография как профессия / В. П. Леонов. — М. : Наука, 2005. — 124 с.
10. Моргенштерн И. Г. Общее библиографоведение: учеб. пособие / ЧГАКИ, И. Г. Моргенштерн. — СПб. : Профессия, 2006. — 208 с. (Серия «Библиотека»).
11. Про внесення змін до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» : Закон України від 21.06.2009 № 1388 р. // Уряд. кур'єр. — 2009. — 1 лип.; Те ж // Бібл. планета. — 2009. — № 3. — С. 4-5.
12. Российское библиографоведение: итоги и перспективы : сб. науч. статей / сост. и предисл. Т. Ф. Лиховид; науч. ред. Т. Ф. Лиховид. — М. : МГИК, 1993. — 226 с.
13. Сляднева Н. А. Библиография в системе Универсума человеческой деятельности: Опыт системно-деятельностного анализа / Н. А. Сляднева. — М. : МГИК, 1993. — 226 с.
14. Фокеев В. А. Библиографическая наука и практика : терминолог. словарь / В. А. Фокеев. — СПб. : Профессия, 2008. — 270 с.

15. Фокеев В. А. Библиография : теоретико-методологические основания : учеб. пособие / В. А. Фокеев. — СПб. : Профессия, 2006. — 350 с.
16. Фокеев В. А. Библиографоведение. Информатика : терминологический словарь / В. А. Фокеев. — М. : Литера, 2009. — 488 с.
17. Швецова-Водка Г. М. Вступ до бібліографознавства : навч. Посібник / Г. М. Швецова-Водка. — Київ : Кондор, 2011. — 216 с.

Додаткова

18. Абросимова Н. В. Становление понятийного аппарата / Н. В. Абросимова // Мир библиогр. — 2007. — № 6. — С. 32–38.
19. Антонова С. Г. Библиографоведение: вчера, сегодня, завтра / С. Г. Антонова // Науч. и техн. б-ки. — 2007. — № 2. — С. 95–100.
20. Архіпова І. Імідж бібліографа довідкової служби / Ірина Архіпова, Надія Моїсеєнко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. — Київ, 2003. — Вип. 11. — С. 177–183.
21. Астапович А.И. Теоретический раздел библиографоведения как объект изучения / А.И. Астапович // Библиография. — 2008. — № 2. — С. 124–126.
22. Астапович А.О. Новый подход к определению библиографии / А. О. Астапович // Мир библиогр. — 2007. — № 1. — С. 11–13.
23. Астапович А.О. О регулировании библиографической терминосистемы / А.О. Астапович // Мир библиогр. — 2006. — № 3. — С. 22–25.
24. Бакун Д.Н. Универсум библиографии / Д.Н. Бакун // Мир библиогр. — 2007. — № 1. — С. 13–14.
25. Барсук А.И. Библиографоведение в системе книговедческих дисциплин: методолог. очерк / А.И. Барсук. — М. : Книга, 1975. — 206 с.
26. Беспалова Э.К. Библиография : новый этап осмысления / Э.К. Беспалова // Библиография. — 2005. — № 1. — С. 65–67.
27. Беспалова Э.К. Библиографоведение: научная и педагогическая практика / Э.К. Беспалова // Библиография. — 2003. — № 4. — С. 16–34.
28. Библиографические исследования: постановка проблемы, базовые понятия [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.naukashop.com/mod/shop/productID/30690/>
29. Библиография [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B8%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F>
30. Библиография __Неб[Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://ru.wikisource.org/wiki/%D0%AD%D0%A1%D0%91%D0%95/%D0%91%D0%B8%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F>
31. Библиография [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.hi-edu.ru/e-books/CB/index.htm>
32. Библиография новейшей России [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.history.pu.ru/students/materials/programs/nir01.php>

33. Библиография: понятие, принципы, функции [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://window.edu.ru/window_catalog/pdf2txt?p_id=21961
34. Библиография: сущность [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://revolution.allbest.ru/literature/00003233_0.html
35. Бібліографія [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrslovník.com/32468ab.html>
36. Библиографоведение: конспект лекций для иностр. студ. спец. «Книговедение, библиотековедение и библиография» / Харьк. гос. акад. культуры; сост. Е. Н. Тодорова. — Харьков: ХГАК, 2011. — 93 с.
37. Борисов К.А. Перспективная модель библиографического поиска в интернете / К.А. Борисов // Библиография. — 2009. — № 1. — С. 64–66.
38. Буринская Е. Н. Общетеоретические основы библиографоведения в начале XXI в. / Е. Н. Буринская, А. В. Соколов // Библиография. — 2005. — № 4. — С. 34–42.
39. Види бібліографії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.library.tane.ua/7bzf01.xls>
40. Вохрышева М. Г. Библиография в системе медиакommunikации / М. Г. Вохрышева // Библиография. — 2016. — № 1. — С. 17–24.
41. Вохрышева М. Г. Библиографическая деятельность : структура и эффективность / М. Г. Вохрышева. — М. : Кн. палата, 1989. — 199 с.
42. Вохрышева М. Г. Непродуктивный и конструктивный (методический) подходы / М. Г. Вохрышева // Мир библиогр. — 2006. — № 3. — С. 33–34.
43. Галева И. С. Интернет как инструмент библиографического поиска / И. С. Галева. — СПб. : Профессия, 2007. — 247 с.
44. Герашенко М. До питання про новітню бібліографічну терміносистему (на правах дискусії) / М. Герашенко, Л. Добровольська // Вісн. Кн. палати. — 2014. — № 5. — С. 22–24.
45. Гречихин А. А. Общая библиография : учебник [Электронный ресурс] / А. А. Гречихин. — Режим доступа: http://www.gumfak.ru/bib_html/biblio/content.shtml
46. Гречихин А. А. Общая библиография: Теоретически-методологические основы : учеб. пособие / А. А. Гречихин; Моск. полигр. ин-т. — М., 1990. — 106 с.
47. Грищенко Т. Виртуальная справочная служба библиотеки: содержательные и организационные аспекты функционирования / Т. Грищенко, И. Аврамова, Н. Этенко // Бібл. форум України. — 2009. — № 3. — С. 25–27.
48. Добко Т.В. Развитие библиографоведения в Украине: этапы и тенденции / Добко Т.В. // Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития: науч.-практ. и теорет. сб. / Междунар. асоц. акад. наук. — Киев, 2006. — Вып. 4. — С. 295–308.
49. Загуменна О. Концепції розвитку книготорговельної бібліографії / О. Загуменна // Вісн. Кн. палати. — 2004. — № 7. — С. 19–23.

50. Загуменна В. Вклад у вітчизняне бібліографознавство / В. Загумена, М. Геращенко // Вісн. Кн. палати. — 2004. — № 9. — С. 4–5.
51. 46. Загуменная В.В. Национальная библиография Украины: минувшее десятилетие (1994–2004 гг.) / Загуменная В.В. // Науч. и техн. б-ки. — 2006. — № 3. — С. 26–30.
52. Заморіна Т. Бібліографія бібліографії — важливе джерело інформації про бібліографічні ресурси України / Т. Заморіна // Вісн. Кн. палати. — 2008. — № 2. — С. 11–12.
53. Зиновьева Н. Б. Основы современной библиографии : учеб. Пособие / Н. Б. Зиновьева. — М. : Либерея — Бибинформ, 2007. — 104 с.
54. 49. Зленко Г. Бібліограф без бібліографії / Г. Зленко // Наук. світ. — 2007. — № 6. — С. 18–19.
55. История библиографии [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://file.qip.ru/file/95537976/8c863b3f/bibliografija_kak_nauka-95144.html
56. Каптерев А. И. Становление понятийного аппарата электронной библиографии / А. И. Каптерев // Мир библиогр. — 2007. — № 1. — С. 9–10.
57. Колупаева О. В. Ресурсне забезпечення бібліографічної діяльності / О.В. Колупаева // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. — Харків, 2007. — Вип. 21. — С. 162–169.
58. Кононенко В. Національна бібліографія — документальна пам'ять України / В. Кононенко // Бібл. планета — 2007. — № 3. — С. 21–23.
59. Коршунов О.П. Библиография: теория, методология, методика / О.П. Коршунов. — М. : Книга, 1986. — 287 с.
60. Коршунов О.П. Библиографоведение. Общий курс : учеб. для библ. фак. ин-тов культуры, ун-тов и пед. вузов / О.П. Коршунов. — М. : Кн. палата, 1990. — 232 с.
61. Коршунов О.П. Библиографоведение. Общий курс. Ч.1. Основы теории библиографии. Разделы 1,2,3. В 2-х кн. / О.П. Коршунов. — М., 2001.
62. Коршунов О.П. Концепция начала общей теории библиографии / О.П. Коршунов // Библиография. — 2006. — № 1. — С. 99–108.
63. Коршунов О. П. Проблемы общей теории библиографии / О. П. Коршунов. — М. : Книга, 1975. — 192 с.
64. Коршунов О. П. Теоретическое библиографоведение: состояние, проблемы, перспективы / О. П. Коршунов // Мир библиогр. — 1998. — № 6. — С. 2–6.
65. Кричевский Г.Г. Библиография [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://cultinfo.ru/fulltext/1/001/008/115/695.htm>
66. Левин Г. Л. Библиографические ресурсы: проблемы терминологии и система-тизации / Г. Л. Левин // Библиотековедение. — 2008. — № 5. — С. 34–39.
67. Левин Г. Л. Библиографический поиск : теоретический аспект / Г. Л. Левин // Библиотековедение. — 2000. — № 4. — С. 47–50.
68. Левин Г. Л. Национальная библиография как понятие и термин / Г. Л. Левин // Библиография. — 2004. — № 1. — С. 109–119.

69. Леонов В.П. Библиограф: Профессия «переживает» парадигму / Леонов В.П. // Библиотеки национальных академий наук : проблемы функционирования, тенденции развития : науч.-практ. и теор. сб. /Международ. асоц. акад. наук. – Киев, 2005. – Вып. 3. – С. 261–267.
70. Леонов В.П. Библиографическая трансформация знания / Леонов, В.П. Наша профессия / Валерий Павлович Леонов // Мир библиогр. – 2005. – № 1. – С. 2–6.
71. Леонов В. П. О личности и мастерстве библиографа / В. П. Леонов // Мир библиогр. – 2008. – № 1. – С. 2–5.
72. Лех Г. Електронні бібліографічні ресурси шкільної бібліотеки // Вісн. Кн. палати. – 2016. – № 7. – С. 28–30.
73. Моргенштерн И.Г. Библиографическая практика и библиографическая наука /И.Г. Моргенштерн // Библ. дело – XXI век. – 2004. – № 2. – С. 122–141.
74. Моргенштерн И.Г. Библиографическая семиотика / И.Г. Моргенштерн //Библиография. – 2006. – № 3. – С. 8–18.
75. Моргенштерн И.Г. Метабиблиография (библиография библиографии) / И.Г. Моргенштерн // Библиография. – 2007. – № 5. – С. 135–139.
76. Моргенштерн И.Г. Положение обязывает (О профессиональной этике библиотечно-библиографических коллективов) / И. Г. Моргенштерн // Науч. и техн. б-ки. – 2005. – № 5. – С. 58–61.
77. Моргенштерн И.Г. Понятийный аппарат библиографической деятельности в электронной среде / И.Г. Моргенштерн // Мир библиогр. – 2004. – № 6. – С. 8–12.
78. Моргенштерн И. Г. Эволюция библиографической технологии / И. Г. Моргенштерн // Библиография. – 2006. – № 1. – С. 11–20.
79. Науменко К. Представлення бібліографічної інформації на сайтах ОУНБ / К. Науменко // Бібл. планета. – 2016. – № 1. – С. 36–38.
80. Негрейчук І. До 100-річчя українського бібліографічного репертуару: аспекти створення / І. Негрейчук // Бібл. планета. – 2016. – № 3. – С. 27–31.
81. Нестерова Ю.В. Информационно-управленческая концепция библиографии: учебная версия / Ю.В. Нестерова // Мир библиогр. – 2003. – № 5. – С. 59–65.
82. Нещерет М. Ю. Эволюция теоретических взглядов на библиографический поиск / М. Ю. Нещерет // Мир библиогр. – 2006. – № 4. – С. 31–36.
83. Новоженова Т. А. Библиографические концепции и их критика / Т. А. Новоженова // Библиография. – 2006. – № 3. – С. 42–50.
84. Новоженова Т.А. Методологический статус синергетики в науке о библиографии / Т.А. Новоженова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2008. – № 2. – С. 51–55.
85. Новоженова Т.А. Терминосистема библиографии библиографии: состояние и перспективы / Т.А. Новоженова, А.В. Кухтина // Библиография. – 2009. – № 4. – С. 25–33.

86. Новоженова Т. А. Синергетика как фундамент развития наук об информации / Т. А. Новоженова // Мир библиогр. — 2009. — № 3. — С. 26–33.
87. Новоженова Т. А. Формирование синергетической парадигмы библиографоведения / Т. А. Новоженова // Библиотекознание. Документоведение. Информология. — 2007. — № 2. — С. 25–33.
88. Орфографический словарь: библиография [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.gramota.ru/slovari/dic/?word=%E1%E8%E1%EB%E8%EE%E3%F0%E0%F4%E8%FF&lop=x&gorb=x&efr=x&zar=x&ag=x&ab=x&lv=x&pe=x&az=x>
89. Основные типы библиографии [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.bankreferatov.ru/db/M/2F4467F20C172CC8C3256E040043CB4E>
90. Полтавская Е. И. И вновь социальные институты: библиотека, библиография и комплекс систем книжное дело / Е. И. Полтавская // Мир библиогр. — 2007. — № 6. — С. 2–7.
91. Полтавская Е. И. Размышление на тему: что общего между библиотековедением, библиографоведением, книговедением... и что такое документ? / Е. И. Полтавская // Науч. и техн. б-ки. — 2006. — № 9. — С. 56–67.
92. Промська О. Бібліографія бібліографії: термінологічний аспект / О. Промська // Вісн. Кн. палати. — 2007. — № 3. — С. 22–24.
93. Промська О. Становлення метабібліографії в Україні / О. Промська // Вісн. Кн. палати. — 2008. — № 6. — С. 14–16.
94. Рева Н. Професія — бібліограф / Н. Рева, Л. Рева // Бібл. планета. — 2004. — № 3. — С. 33–34.
95. Романуха З. Термінологія довідково-бібліографічного обслуговування / З. Романуха, Г. Швецова-Водка // Вісн. Кн. палати. — 2015. — № 9. — С. 16–18.
96. Романюк М.М. Загальна і спеціальна бібліографія : навч. Посібник / М. М. Романюк. — Львів : Світ, 2003. — 95 с.
97. Савенкова Л. Бібліографічний ресурс із доступом до повнотекстових документів. Оригінальне рішення / Л. Савенкова // Вища школа. — 2008. — № 6. — С. 85–87.
98. Сафиуллина З. А. Сущностные и контекстологические функции библиографии / З. А. Сафиуллина // Библиография. — 2016. — № 1. — С. 43–50.
99. Сенченко М. Центр державної бібліографії в цифрову епоху // Вісн. Кн. палати. — 2016. — № 4. — С. 3–9.
100. Слободяник М.С. Итоги развития библиографоведения подведены. Ясны ли перспективы? / М.С. Слободяник // Библиотекознание. Документоведение. Информология. — 2007. — № 1. — С. 91–95.
101. Слободяник М. Концептуальні засади бібліографознавства / М. Слободяник // Бібл. вісник. — 2005. — № 2. — С. 43–44.
102. Смирнова Е. М. Введение в библиографоведение: учебный вариант / Е. М. Смирнова // Библиография. — 2005. — № 4. — С. 145–147.

103. Современная библиография [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.hi-edu.ru/e-books/CB/t_04.htm
104. Соколов А. В. Законы, закономерности и заповеди библиографоведения / А. В. Соколов // Мир библиогр. — 2009. — № 1. — С. 2–19.
105. Соколов А. В. Научная формула современной библиографии [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://library.gpntb.ru/ellib/dop/sok.pdf>
106. Соколов А.В. Теория библиографии в лабиринте концепций / А. В. Соколов // Мир библиогр. — 2009. — № 3. — С. 19–25; № 4. — С. 9–21.
107. Справочник библиографа / науч. ред. А. Н. Ванеев, В. А. Минкина. — СПб. : Профессия, 2006. — 591 с.
108. Справочник информационного работника / науч. ред. Р. С. Гиляревский, В. А. Минкина. — СПб. : Профессия, 2005. — 552 с.
109. Стандарти з інформації, бібліотечної і видавничої справи станом на 01.09.2017 [Електронний ресурс] : бібліогр. покажч. / М-во освіти і науки України, Держ. наук.-техн. б-ка України ; уклад. Леонова Т. В. — Київ, 2017. — Режим доступу: <http://gntb.gov.ua/files/sibid.pdf>.
110. Столяров Ю.Н. Проблемы собирательного наименования трех дисциплин / Ю.Н. Столяров // Мир библиогр. — 2008. — № 4. — С. 12–17.
111. Столяров Ю.Н. Связь и противоречия трех дисциплин / Ю.Н. Столяров // Мир библиогр. — 2008. — № 2. — С. 2–5.
112. Столяров Ю.Н. Содружество независимых дисциплин, или Область пересечения / Ю.Н. Столяров // Мир библиогр. — 2008. — № 3. — С. 2–8.
113. Сучасні проблеми бібліографознавства: прогр. Та навч.-метод. Матеріали до курсу для студ. спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», спеціалізації «Бібліографознавство та інформаційно-бібліографічна діяльність» / Харків. держ. акад. культури; уклад. Є.М. Тодорова. — Харків: ХДАК, 2012. — 62 с.
114. Термины и определения [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.gsnti-norms.ru/norms/common/doc.asp?0&/norms/stands/7_0.htm
115. Тодорова Є.М. Вплив соціокультурних змін сучасного інформаційного суспільства на трансформацію професії бібліографа / Є.М. Тодорова // Вісн. Харків. держ. акад. культури: зб. наук. праць. — Харків, 2017. — Вип. 50. — С. 124–134.
116. Тодорова Є. М. Еволюція наукових поглядів на національну бібліографію України / Є. М. Тодорова // Соц. комунікації в стратегіях формування суспільства знань: матеріали міжнар. наук. конф. 26–27 лют. 2009 р. — Харків, 2009. — Ч. 2. — С. 99.
117. Тодорова Є. М. Історико-методичний аспект концепції ретроспективної національної бібліографії (РНБ України) // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. — Харків, 2007. — Вип. 21. — С. 96–104.
118. Тодорова Є. М. Методологічно-концептуальні засади сучасного бібліографознавства / Є. М. Тодорова // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. — Харків, 2014. — Вип. 43. — С. 136–143; Вип. 44. — С. 63–72.

119. Тодорова Є. М. Моделювання як метод побудови наукової концепції розвитку національної бібліографії України в сучасному інформаційному середовищі / Є. М. Тодорова // Вісн. Харк. держ. акад. культури: зб. наук. пр. – Харків, 2007. – Вип. 20. – С. 142–149.
120. Тодорова Є. М. Проблеми впровадження віртуальних бібліотечно-бібліографічних послуг у бібліотеках м. Харків / Є. М. Тодорова, О. М. Шапар / Вісн. Харк. держ. акад. культури: зб. наук. праць. – Харків, 2012. – Вип. 35. – С. 92–99.
121. Трачук Л. Електронні бібліографічні ресурси віддаленого доступу на сайтах українських бібліотек / Л. Трачук // Вісн. Кн. палати. – 2008. – № 12. – С. 10–13.
122. Трачук Л. Ф. Классификация электронной библиографической продукции / Л. Ф. Трачук, Г. Н. Швецова-Водка // Науч. и техн. б-ки. – 2009. – № 8. – С. 33–46.
123. Устіннікова О. Сучасний погляд на бібліографічні ресурси України: зміни та доповнення / О. Устіннікова // Вісн. Кн. палати. – 2017. – № 5. – С. 17–18.
124. Фокеев В. А. Методологические исследования / В. А. Фокеев // Мир библиогр. – 2008. – № 2. – С. 6–11.
125. Фокеев В. А. Определение библиографии и ее «четырёхугольная формула» (библиографический квадрат) / В. А. Фокеев // Библиография. – 2006. – № 4. – С. 32–36.
126. Фокеев В. А. Понятийный аппарат библиографоведения / В. А. Фокеев // Мир библиогр. – 2006. – № 2. – С. 2–7.
127. Фокеев В. А. Потенциал библиосинергетики / В. А. Фокеев // Мир библиогр. – 2008. – № 1. – С. 13–21.
128. Фокеев В. А. Предметная область и метасистема библиографии / В. А. Фокеев // Мир библиогр. – 2006. – № 1. – С. 9–13.
129. Фокеев В. А. Электронная библиография: терминолог. словарь / В. А. Фокеев // Мир библиогр. – 2004. – № 5. – С. 49–53.
130. Шемаєва Г. В. Електронні видання з питань інформаційно-бібліотечної діяльності як засіб розвитку інформаційного забезпечення науки / Г. В. Шемаєва // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. – Харків, 2006. – Вип. 17. – С. 110–119.
131. Электронная библиография : терминолог. словарь // Мир библиогр. – 2006. – № 5. – С. 67–71; 2007. – № 1. – С. 45–57; № 2. – С. 62–72; № 3. – С. 35–40; № 4. – С. 57–63; № 6. – С. 64–67; 2008. – № 2. – С. 51–58; № 3. – С. 36–38; № 4. – С. 67–71; № 5. – С. 59–70.

5. Основні терміни та поняття

Автоматизована інформаційно-пошукова система (АПС) – інформаційно-пошукова система, реалізована на базі використання електронно-обчислювальної техніки.

Аркушевий бібліографічний посібник – бібліографічний посібник у вигляді аркуша паперу будь-якого формату із текстом з одного чи обох боків.

Аудіальний документ – документ, зміст якого людина сприймає слухом (через слухання).

Аудіовізуальний документ – документ, зміст якого людина сприймає одночасно зором і слухом.

База даних – сукупність взаємопов'язаних даних, організованих відповідно до загальних єдиних правил описування, зберігання та маніпулювання.

Бібліограф – суб'єкт практичної бібліографічної діяльності.

Бібліографічна бесіда; бесіда про книги – бібліографічний посібник, який містить зв'язну розповідь про документи, послідовну характеристику кожного з них.

Бібліографічна діяльність; бібліографія – система різних видів діяльності (практичної, науково-дослідної, педагогічної, управлінської), яка забезпечує виробництво та функціонування бібліографічної інформації в суспільстві.

Бібліографічна інформація (БІ) – інформація про документ (його частину або документальний потік, документальний масив), опублікований шляхом видання чи депонування, яка створюється з метою інформування споживача про існування документа, його зовнішні (формальні) ознаки, зміст та інші властивості.

Бібліографічна потреба – потреба людини в бібліографічній інформації, що ґрунтується на документальній та інформаційній потребах.

Бібліографічна продукція – сукупність бібліографічних посібників, документально зафіксована бібліографічна інформація як результат і засіб практичної бібліографічної діяльності.

Бібліографічна робота (БР) – бібліографічна діяльність певної установи чи особи.

Примітка. Основними напрямками бібліографічної роботи можуть бути: практична бібліографічна діяльність з бібліографування та бібліографічного обслуговування, науково-дослідна діяльність з питань бібліографії, бібліографічне навчання споживачів інформації та

бібліографічна підготовка фахівців — комунікаційних посередників, управлінська діяльність у галузі бібліографії.

Бібліографічне навчання споживачів (БНС) — передача споживачам інформації комплексу знань про інформаційні та бібліографічні ресурси, про методи бібліографування, бібліографічного пошуку та бібліографічного самообслуговування; підготовка споживачів до успішного використання бібліографічної інформації.

Бібліографічне обслуговування — процеси доведення бібліографічної інформації до споживачів (читачів, абонентів бібліотек, користувачів інформаційних систем тощо), які містять також певні процеси підготовки бібліографічної інформації.

Бібліографічне повідомлення — елемент бібліографічної інформації, який містить організовані за певними правилами відомості про документ, його частину або групу документів.

Бібліографічні ресурси — 1) сукупність бібліографічних посібників, яка є результатом минулої праці з бібліографування, продуктом історичного часу та засобом майбутньої праці з бібліографічного обслуговування. Те саме, що «бібліографічна продукція»; 2) усе, що забезпечує бібліографічну діяльність в усіх її видах.

Бібліографічний запис — бібліографічне повідомлення, зафіксоване в документальній формі.

Примітки. 1. Складовими частинами бібліографічного запису можуть бути: бібліографічний опис, заголовок запису, анотація (або реферат, рецензія, огляд), шифр зберігання у фонді та інші відомості про документ, 2. Обов'язковою складовою бібліографічного запису є бібліографічний опис.

Бібліографічний огляд — бібліографічний посібник, що містить узагальнену характеристику групи документів, які об'єднуються за певною ознакою, та бібліографічні описи цих документів.

Бібліографічний покажчик — бібліографічний посібник, який містить значну кількість бібліографічних записів, зі складною структурою та довідковим апаратом.

Бібліографічний посібник (БП) — документальна форма існування бібліографічної інформації, впорядкована множина бібліографічних записів.

Бібліографічний посібник у книжковій формі — бібліографічний посібник у вигляді сукупності аркушів паперу, з'єднаних з однієї сторони.

Бібліографічний пошук — 1) пошук відомостей про документ (тобто бібліографічної інформації); 2) пошук документів за джерелами бібліографічної інформації.

Бібліографічний список — бібліографічний посібник, що складається із сукупності бібліографічних записів, обмежений за обсягом, з простою структурою, без допоміжних покажчиків.

Бібліографія бібліографії (метабібліографія) — бібліографія, яка подає інформацію про бібліографічні посібники.

Бібліографознавець — суб'єкт бібліографознавства.

Бібліографознавство — наука про бібліографію; науково-дослідна діяльність у галузі бібліографії, що досліджує методи, процеси, результати, умови ефективності бібліографічної діяльності.

Примітка. Залежно від аспекту розгляду виділяють такі структурні частини

бібліографознавства: теорію, історію, організацію та методику бібліографії.

Бібліографування — процеси підготовки (створення, виробництва) бібліографічної інформації, які завжди орієнтуються на споживача інформації абстрактного, потенціального чи конкретного, групового або індивідуального).

Бібліотечно-каталожна бібліографія — бібліографія, призначенням якої є відображення бібліотечних фондів у бібліографічній інформації.

Вид бібліографії — ділянка бібліографічної діяльності, яка виокремилася в процесі її диференціації завдяки спільності деяких ознак: суспільного призначення діяльності; особливостей бібліографічної продукції, що виробляється в цьому виді діяльності; методів бібліографування; організаційної структури діяльності; наявності відповідного науково-дослідного аспекту бібліографічної діяльності.

Видавничо-книготорговельна бібліографія — бібліографія, призначенням якої є рекламування видавничої продукції та сприяння книгообігу.

Видання — 1) окремий документ, опублікований тиражуванням у багатьох примірниках, що призначаються для широкого (масового, не обмеженого наперед) розповсюдження; документ, що містить записану інформацію, призначену для необмеженого поширення, який пройшов редакційно-видавниче опублікування й відповідає вимогам державних стандартів та інших нормативних документів щодо видавничого оформлення та поліграфічного виконання видань. 2) Процес (сукупність процесів), які забезпечують підготовку та вихід у світ

видання. 3) Множина всіх примірників копій документа, одержаних з одного набору чи з однієї копії, яка використовувалася як зразок у процесі видання.

Візуальний документ — документ, зміст якого людина сприймає зором, через огляд.

Вторинний документ — документ, що є результатом аналітико-синтетичної переробки інформаційною системою одного або кількох первинних документів з метою пристосування інформації до інформаційних потреб споживача.

Втрати інформації — показник, який визначається співвідношенням між кількістю невиданих релевантних (див.: релевантність) документів із загальною кількістю релевантних документів у інформаційно-пошуковому масиві.

Галузева бібліографія — бібліографія, що подає інформацію про документи з певної галузі знань або обслуговує певну галузь знань та (або) практичної діяльності.

Дані — відомості про факти, події, поняття, ідеї чи команди, подані у формалізованому вигляді, зручному для зберігання, обробки, пересилання та інтерпретації користувачами інформаційної системи.

Депонований документ — документ, поданий для широкого використання шляхом депонування.

Державна бібліографія — бібліографія, призначенням якої є реєстрація всіх документів, опублікованих на території держави шляхом видання або депонування у бібліографічних посібниках.

Джерело бібліографічної інформації — 1) синонім до терміна «бібліографічний посібник»; 2) людина або технічний пристрій, від яких до споживача надійшла бібліографічна інформація.

Джерело інформації — елементи комунікаційно-інформаційного процесу, в якому виникає (чи зберігається) інформація, призначена для передачі споживачеві. Джерелом соціальної інформації може бути людина (група людей), документ або технічний пристрій, в якому зберігається та з якого передається інформація.

Довідково-бібліографічне обслуговування (ДБО) — 2) бібліографічне обслуговування у відповідності до разових інформаційних запитів споживачів інформації.

Документована інформація — 1) соціальна інформація, зафіксована в документі з метою її зберігання в часі та (або) передачі в просторі; 2) соціальна інформація, що подається із вказівкою на документ, з якого вона вилучена.

Документ — 1) [найбільш узагальнене визначення] єдність інформації та речовинного носія, яка використовується в соціальному комунікаційно-інформаційному процесі як канал передачі інформації (канал комунікації); 2) [найбільш розповсюджене значення] — матеріальний носій, що містить записану інформацію, яка призначена для передачі в соціально-комунікаційному процесі.

Документальна інформаційно-пошукова система — інформаційно-пошукова система, призначена для пошуку та видачі документів і (або) відомостей про них.

Документальна інформація — соціальна інформація, що міститься в документі (1), тобто передається в процесі соціальної комунікації за допомогою речовинного носія.

Документальна потреба — потреба людини в документі, що ґрунтується на потребі людини в інформації, яка міститься в документі.

Документальний — властивий документу; пов'язаний із документом своїм існуванням або формою виразу; той, що складається із документів.

Документальний масив; масив документів — множина документів, нагромаджених у суспільстві протягом тривалого проміжку часу.

Документальний потік — множина документів, які виникають і діють у суспільстві в певний короткий проміжок часу (із зафіксованими початковою та кінцевою датами).

Документальний пошук — пошук документа, що відповідає інформаційному запиту (має ознаки, що задаються).

Документальний фонд; фонд — сукупність документів, які зберігаються в бібліотеці чи органі науково-технічної інформації.

Документографічна інформація — соціальна інформація, предметом якої є документ (його частина чи сукупність документів); інформація, що описує будь-який документ.

Документування [інформації] — складання (створення чи оформлення) документа, в якому передбачається відображення певної інформації.

Друкований документ — документ, у якому запис інформації зроблений за допомогою поліграфічних технічних засобів.

Електронний (комп'ютерний) бібліографічний посібник — бібліографічний посібник у формі, яка призначена для використання за допомогою електронно-обчислювальної машини (комп'ютера). Він включає не тільки бібліографічні записи, але й запис програмного забезпечення для електронно-обчислювальної машини (того типу ма-

шини, на який розраховане програмне забезпечення й машиночитний запис бібліографічної інформації).

Загальна бібліографія — вид бібліографії, пов'язаний із реалізацією формальних і змістовних відповідностей у системі «документ — споживач», у якому більше враховуються особливості документів, ніж інформаційних потреб споживачів. Подає відомості про документи, якими можуть користуватися всі споживачі, незалежно від особливостей їхніх індивідуальних і групових інформаційних потреб.

Запис інформації — процес і результат закріплення повідомлення на спеціально обраному носії за допомогою технічних засобів і матеріалів із використанням первинної знакової системи. Запис інформації може бути здійснений не тільки в рукописній чи друкованій формі на паперовому носії, а й у вигляді мікроформ і матеріалів недрукованого походження (машинописних записів, фільмів, звукозаписів, голографії тощо).

Записана інформація — інформація, яка зберігається за допомогою запису будь-яким способом.

Ізографічний документ; образотворчий документ — документ, у якому інформація передається засобами графічного зображення: живопису, креслення, фотографії тощо.

Інформаційна діяльність комунікаційних посередників; інформаційна діяльність — сукупність процесів одержання, збору, аналізу, переробки, зберігання, пошуку та розповсюдження інформації (а також інших, допоміжних, процесів, які забезпечують ці основні процеси), що виконується комунікаційними посередниками.

Інформаційна потреба; потреба — потреба людини (групи людей) в інформації; необхідність отримання інформації, що відповідає характеру дії чи роботи, що виконується споживачем інформації.

Інформаційна продукція — матеріалізований результат інформаційної діяльності комунікаційних посередників, призначений для задоволення інформаційних потреб споживачів.

Інформаційна система — система, що створюється суспільством для забезпечення процесів соціальної комунікації (тобто створення, збирання, пошуку, обробки та пересилання інформації).

Інформаційне забезпечення — сукупність процесів забезпечення інформаційних потреб споживачів інформації (індивідів або підприємств, установ і організацій, суспільства в цілому), яка складається з підготовки інформації та її доведення до споживачів.

Інформаційний бар'єр — відношення суперечності (протиріччя) між джерелом інформації та її споживачем; перешкода на шляху передачі інформації.

Інформаційний запит; запит — 1) суб'єктивне формулювання інформаційного інтересу або опосередкований прояв інформаційної потреби, її умовне позначення; 2) викладення інформаційної потреби споживачем при звертанні до органу науково-технічної інформації; 3) записаний природною мовою текст, що виражає деяку інформаційну потребу.

Інформаційний інтерес — усвідомлена інформаційна потреба чи форма її активного прояву.

Інформаційний пошук — пошук інформації, яка відповідає інформаційному запиту.

Інформаційний шум — показник, який визначається співвідношенням між кількістю нерелевантних (див.: релевантність) бібліографічних записів у відповіді споживачеві й загальною кількістю виданих бібліографічних записів.

Інформаційно-пошукова мова (ІПМ) — штучна мова, призначена для характеристики та пошуку документів, відомостей про них або інформації, що міститься в документах.

Примітка. Штучна мова — мова, побудована чи контрольована за допомогою багатьох правил.

Інформаційно-пошукова система (ІПС) — сукупність інформаційно-пошукового масиву, інформаційно-пошукової мови, правил її використання, критерія видачі та технічних засобів, які призначені для інформаційного пошуку.

Інформаційно-пошуковий масив — упорядкована сукупність документів, фактів або відомостей про них, яка призначена для інформаційного пошуку.

Інформаційно-споживча діяльність (ІСД) — діяльність осіб або суспільних інститутів, що є учасниками соціального комунікаційно-інформаційного процесу, тобто процесу передачі інформації в суспільстві від джерела до споживача, яка містить: діяльність авторів або творців інформації (учених, письменників, митців і тощо); інформаційну діяльність комунікаційних посередників, котрі забезпечують передачу інформації споживачеві; інформаційно-споживчу діяльність осіб, які одержують інформацію.

Інформація — 1) відомості, призначені для передачі в процесі комунікації; зміст повідомлення; абстрактне поняття, що свідчить про застосування інформаційного підходу (теорії інформації або теорії ко-

мунікації) для аналізу того чи іншого явища дійсності; 2) те саме, що соціальна інформація.

Картковий бібліографічний посібник — бібліографічний посібник, який являє собою сукупність карток з бібліографічними записами.

Картографічний документ — документ, який містить умовне зображення Землі, її окремих частин або іншого астрономічного об'єкта за допомогою особливої знакової системи.

Книга — 1) [найбільш широке значення] документ, який містить записану інформацію, опублікований у формі видання або через депонування й наданий до суспільного використання через книжкову торгівлю та (або) книгозбірні (бібліотеки, фонотеки, відеотеки тощо). 2) Видання, зміст якого переданий переважно словами; документ, призначений для читання.

Комунікативний — 1) властивий процесу спілкування; 2) те саме, що «комунікаційний».

Комунікативний формат — формат, призначений для запису та обміну даними в інформаційно-пошукових системах, реалізованих на базі електронно-обчислювальної техніки.

Комунікатор — особа, що бере участь у комунікації як комунікант або споживач інформації. В акті соціальної комунікації завжди беруть участь два комунікатори: автор (творець) або передавач інформації та її споживач.

Комунікаційний — властивий процесу передачі інформації.

Комунікаційний посередник — суспільний інститут або людина, що виконує посередницькі функції в системі соціальних комунікацій між джерелом інформації (автором твору чи документом) та її споживачем.

Комунікаційно-інформаційний процес — передача інформації в процесі комунікації; те саме, що «комунікація».

Комунікація — 1) зв'язок, сполучення; 2) передача інформації в процесі взаємодії між джерелом інформації та її споживачем; 3) спілкування, взаємний обмін інформацією між двома комунікаторами.

Концептографічна інформація — соціальна інформація, яка характеризує певні ідеї, думки, погляди, уявлення.

Краєзнавча бібліографія — бібліографія, що подає бібліографічну інформацію, за змістом пов'язану з певною місцевістю в країні.

Країнознавча бібліографія — бібліографія, яка подає бібліографічну інформацію, за змістом пов'язану з певною країною.

Машинозчитувальний документ, машиночитний документ; електронний документ — документ, призначений для використання людиною за допомогою електронно-обчислювальної машини.

Машинозчитувальний запис інформації — запис інформації, призначений для зчитування електронно-обчислювальною машиною (комп'ютером), виконаний на машинному носії даних (магнітному або оптичному диску, магнітній стрічці тощо).

Машинописний документ — документ, у якому запис інформації зроблений за допомогою друкарської машинки або інших технічних засобів відтворення інформації (телетайпу, комп'ютерного принтера тощо).

Мікроформа бібліографічного посібника — бібліографічний посібник у вигляді мікрофільму, мікрофіши, мікрокартки.

Науково-допоміжна бібліографія — бібліографія, призначенням якої є сприяння науковій та професійно-виробничій діяльності.

Недокументальна інформація — соціальна інформація, що передається без допомоги документа, іншими каналами комунікації.

Неопублікований документ — документ, який не поданий для широкого (публічного) використання.

Носій даних, носій — матеріальний об'єкт, за допомогою якого можна зберігати та передавати інформацію.

Нотний документ — документ, що містить запис музичного твору особливими графічними знаками (нотами).

Оброблення даних — операції, виконувані з даними за точними правилами процедур.

Окреме бібліографічне повідомлення — бібліографічне повідомлення, не пов'язане за задумом та композицією з іншим текстом.

Опублікований документ — документ, доведений до відома широкого, наперед не обмеженого, кола осіб шляхом видання, депонування, публічного оголошення, демонстрування тощо.

Педагогічна бібліографічна діяльність — бібліографічне навчання споживачів інформації та бібліографічна підготовка кадрів професійних комунікаційних посередників, їх навчання та підвищення кваліфікації.

Первинний документ — документ, який створюється автором (відправником інформації) та відображає факти, події, явища реальної дійсності чи думки автора.

Пертинентність — 1) відповідність інформації потребам, 2) характеристика ступеня відповідності змісту документа, знайденого в

результаті інформаційного пошуку, до змісту інформаційної потреби, що виражена в інформаційному запиті.

Писемний документ; текстовий документ; літературний документ — документ, у якому інформація передається засобами письма (графічними знаками, що відображають слова).

Повідомлення — форма, в якій передається інформація в процесі комунікації; впорядкована послідовність відомостей (даних), призначена для передачі в комунікаційно-інформаційному процесі.

Повнота пошуку — показник, який визначається співвідношенням між кількістю знайдених релевантних (див.: релевантність) бібліографічних записів і загальною кількістю релевантних бібліографічних записів у інформаційно-пошуковому масиві.

Пошуковий образ документа (ПОД) — набір пошукових ознак, які характеризують документ і є потрібними для пошуку та ідентифікації документа у відповідності із запитом.

Пошуковий образ запити (ПОЗ) — набір пошукових ознак, які характеризують запит і є необхідними для пошуку та ідентифікації інформації (або документа) відповідно до запити.

Пошуковий припис — текст інформаційно-пошуковою мовою, який відображає пошуковий образ запити і містить вказівки щодо послідовності дій, що необхідні для ефективного інформаційного пошуку.

Практична бібліографічна діяльність; бібліографічна справа — сукупність процесів виробництва та поширення бібліографічної інформації, які умовно поділяються на бібліографування та бібліографічне обслуговування (розрізняються залежно від аспекту розгляду).

Професійна бібліографічна діяльність — галузь інформаційної діяльності комунікаційних посередників, спрямована на задоволення бібліографічних потреб споживачів інформації.

Рекомендаційна бібліографія — бібліографія, призначенням якої є сприяння освіти, самоосвіті, вихованню та пропаганді знань.

Релевантність — 1) відповідність інформації запити; 2) характеристика ступеня відповідності змісту документа, знайденого в результаті інформаційного пошуку, змісту інформаційного запити.

Рукописний документ — документ, у якому запис інформації зроблений рукою людини.

Система «документ — споживач» частина системи документальних комунікацій, яка складається з двох основних елементів (документа та споживача), а також містить у собі різні відношення та посередників між документами та споживачами.

Система «книга — читач» — різновид системи «документ — споживач», який відрізняється особливостями книги як документа.

Система документальних комунікацій — різновид системи соціальних комунікацій, в якому документ використовується як канал комунікації.

Система соціальних комунікацій — сукупність усіх видів соціальної комунікації, їхніх елементів та різних відношень між ними.

Соціальна інформація — інформація, що передається в процесі комунікації між людьми; знання, що розглядаються в аспекті комунікації. Термін «соціальна інформація» часто замінюється скороченою формою «інформація».

Соціальна комунікація — передача інформації в суспільстві; обмін інформацією між людьми.

Спеціальна бібліографія — вид бібліографії, пов'язаний із реалізацією ціннісних відповідностей у системі «документ — споживач», у якому більше враховуються особливості інформаційних потреб споживачів, ніж документів. Має різновиди, спрямовані на обслуговування різних категорій читачів, які виявляють спільні або близькі за характеристикою бібліографічні потреби.

Споживач інформації; споживач; одержувач інформації; реципієнт; користувач інформаційної системи, абонент бібліотеки — людина або група людей, яка одержує соціальну інформацію.

Примітка. Залежно від способу одержання інформації споживача називають читачем, слухачем, глядачем.

Тактильний документ — документ, зміст якого людина сприймає дотиком.

Точність — показник, який визначається співвідношенням між кількістю невиданих релевантних (див.: релевантність) документів із загальною кількістю релевантних документів в інформаційно-пошуковому масиві.

Універсальна бібліографія — бібліографія, що подає інформацію про документи різного змісту з «універсуму» знань (або з усіх галузей знань).

Управлінська бібліографічна діяльність — управління бібліографічною справою; організаційна діяльність у галузі бібліографії та методична діяльність (допомога зі сторони певних центрів іншим установам і працівникам у вдосконаленні бібліографічної роботи).

Фактографічна інформаційно-пошукова система — інформаційно-пошукова система, призначена для пошуку та видачі фактографічної інформації.

Фактографічна інформація — соціальна інформація, що характеризує якийсь конкретний факт, подію чи їхню сукупність.

Фактографічний пошук — пошук фактографічної інформації (фактичних даних), що відповідає інформаційному запиту.

Формат — спосіб розміщення та представлення даних на носії.

6. Контрольні питання з дисципліни

1. Сутність бібліографії. Еволюція уявлень про неї.
2. Структура бібліографії. Трагування проблеми в працях провідних бібліографознавців.
3. Поняттєвий апарат бібліографії: проблема формування.
4. Роль термінологічних стандартів в упорядкуванні поняттєвого апарата бібліографії.
5. Внутрішні й зовнішні зв'язки бібліографії.
6. Роль бібліографії в сучасному інформаційному світі.
7. Система документальних комунікацій. Її виникнення й розвиток. Поняття відповідності між документом і споживачем.
8. Інформаційні бар'єри в системі документальних комунікацій.
9. Бібліографічна інформація як специфічний засіб подолання інформаційних бар'єрів у системі документальних комунікацій.
10. Форми існування бібліографічної інформації.
11. Бібліографічні потреби й механізм їхнього формування.
12. Поняття суспільних функцій БІ на теоретичному рівні.
13. Загальне уявлення про бібліографічну діяльність (БД).
14. Суб'єкти БД. Сучасні вимоги до бібліографа-фахівця.
15. Суспільно-функціональна структура БІ (генетична й логічна).
16. Система документальних комунікацій як об'єкт БД.
17. Бібліографічний пошук — вихідна основа бібліографічних процесів.
18. Основні процеси БД: бібліографування й бібліографічне обслуговування.
19. Засоби бібліографічної діяльності.
20. Бібліографічна продукція як результат і засіб бібліографічної діяльності.
21. Видова класифікація бібліографії як наукова проблема.
22. Організаційно-видова класифікація бібліографії.
23. Видова класифікація бібліографії за суспільним призначенням.

24. Класифікація бібліографії за функціонально-цільовим призначенням (хронології відображення документів) і змістом об'єктів бібліографування.
25. Бібліографія бібліографії (метабібліографія) – особливий підрозділ бібліографії.
26. Професійна освіта бібліографів і бібліотекарів: система підготовки.
27. Післявузівська безперервна освіта бібліографів.
28. Бібліографічне навчання споживачів бібліографічної інформації.
29. Матеріально-технічна база бібліографічної діяльності.
30. Економічні аспекти бібліографічної діяльності.
31. Генезис бібліографознавства.
32. Методологія бібліографознавства.
33. Організація, тематика й методика бібліографознавчих досліджень.
34. Бібліографознавство – наука про бібліографію. Її об'єкт і предмет.
35. Аспектна структура бібліографознавства. Найважливіші вітчизняні наукові праці в кожному з її чотирьох розділів.
36. Сутність і значення теорії бібліографії. Основні наукові концепції.
37. Вітчизняні й закордонні теоретики бібліографії і їхні основні праці. Наукові школи.
38. Формування знання історії бібліографії в Україні.
39. Вітчизняні історики бібліографії та їхні праці.
40. Методико-технологічна частина бібліографознавства.
41. Дослідники методики та технології бібліографії в Україні і за кордоном. Наукові школи.
42. Організаційно-управлінська частина бібліографознавства.
43. Дослідники організаційно-управлінських проблем вітчизняної бібліографії. Наукові школи.
44. Об'єктна структура бібліографознавства.
45. Основні вимоги до порівнянь бібліографознавства із суміжними галузями знань.
46. Бібліографознавство й бібліотекознавство.
47. Бібліографознавство та наукова інформатика.
48. Бібліографознавство і книгознавство.
49. Бібліографознавство та соціальна інформатика (інформологія, теорія соціальних комунікацій).
50. Бібліографознавча література як джерело наукових знань.
51. Інформаційно-бібліографічне забезпечення бібліографознавства.

7. Тематика наукових і дипломних робіт

1. БД як інформаційний продукт.
2. Бібліографічний пошук у сучасному електронному середовищі: проблема релевантності.
3. Бібліографознавчі видання України XXI ст.
4. Іміджеві комунікації сучасної бібліотеки.
5. Історико-бібліографічні дослідження в Україні XXI ст. як напрям бібліографознавства.
6. Організація бібліографічної діяльності в бібліотеках різних типів.
7. Поточна національна бібліографія України: проблеми створення та використання.
8. Рекомендаційні бібліографічні електронні ресурси України.
9. Репертуарна бібліографія України: історія, сучасний стан, перспективи розвитку.
10. Розвиток бібліографознавства в Україні (/ за радянської доби (1917–1990); / 1991–1995 рр./; /1996–2000 рр./; /2001–2005 рр./; /2006–2010 рр./; /2011–2015 рр./; /2016–2017 рр./).
11. Розвиток краєзнавчої бібліографії в Україні в XXI ст.
12. Сучасна бібліографія української діаспори.
13. Трансформація форм та методів бібліотечного обслуговування в сучасних умовах.

8. Тестові завдання до розділів

Розділ 1. Теоретична модель бібліографії

1. Охарактеризуйте найдавніші світові бібліографічні пам'ятки.
2. Проаналізуйте бібліографічну діяльність Київської Русі та України XIV–XVII ст.
3. Наведіть значення терміна «бібліографія» в найдавніші часи; у XVII–XVIII ст. Хто з бібліографів першим застосував цей термін?
4. Яке визначення мав термін «бібліографія» у I половині XX ст.? Хто з бібліографознавців працював над цією проблемою? Назвіть їхні найвідоміші теоретичні праці.
5. Охарактеризуйте роль і значення державних стандартів на бібліографічну термінологію. Наведіть визначення термінів «бібліографія» і «бібліографічна діяльність» у ГОСТі 7.0-84; ДСТУ 2392-94; ГОСТі 7.0-99.
6. Графічно зобразіть структуру бібліографії, запропоновану М. Г. Вохришевою, О. П. Коршуновим, А. І. Барсуком, І. Г. Моргенштерном, Г. М. Швецовою-Водкою та ін.

7. Наведіть схему внутрішніх і зовнішніх системних зв'язків бібліографії.
8. Наведіть принципову схему функціонування бібліографії.
9. Найдавніша бібліографічна праця датується:
  1. 2000 р. до н. е. 3. XI ст.
  2. III ст. до н. е. 4. 1999 р.
10. В якому державному стандарті бібліографія трактується як «Інформаційна інфраструктура, що забезпечує підготовку, розповсюдження та використання бібліографічної інформації»?
  1. ГОСТ 7.0-84 3. ГОСТ 7.0-99
  2. ДСТУ 2392-94 4. Термінологічний словник
11. Структуру бібліографії, яка складається з трьох основних елементів: бібліографічна діяльність, бібліографознавство і інфраструктура, запропонував:
  1. О. П. Коршунов 3. А. І. Барсук
  2. І. Г. Моргенштерн 4. Г. М. Швецова-Водка
12. Скільки елементів налічує структура бібліографії згідно теорії О. П. Коршунова?
  1. Один 3. Три
  2. Два 4. Чотири
13. В які сфери людської діяльності включена бібліографія?
  1. Практика 3. Освіта
  2. Наука 4. Всі вищезазначені
14. Визначте термін «засоби ідентифікації, описування та упорядкування документів», який наведено в ДСТУ 2392-94:
  1. Бібліографічна діяльність
  2. Бібліографія
  3. Бібліографічна робота
  4. Інформаційна діяльність
15. Хто вперше почав викладання бібліографії в Україні?
  1. П. О. Ярковський 3. В. Г. Анастасевич
  2. Г. С. Сковорода 4. Ю. О. Меженко
16. Проаналізуйте інформаційні бар'єри в системі документальних комунікацій та способи їх подолання.
17. Назвіть посередника між документом та споживачем в системі документальних комунікацій. У чому це проявляється?
18. В яких основних формах існує бібліографічна інформація?
19. Які електронні форми бібліографічної інформації вам відомі?

20. Проаналізуйте співвідношення між документальними, інформаційними та бібліографічними потребами.
21. Які основні суспільні функції бібліографічної інформації ви знаєте?
22. Графічно зобразіть систему документальних комунікацій.
23. Розробіть блок-схему інформаційних бар'єрів в системі документальних комунікацій.
24. Накресліть схему існуючих форм бібліографічної інформації в сучасному інформаційному середовищі.
25. Дайте графічне зображення процесу виникнення документально-інформаційних потреб.
26. Графічно зобразіть схеми функціонально-генетичної та формально-логічної структури БІ.
27. Який вид бібліографічного посібника має просту структуру й не має допоміжного апарату?
  1. Показчик
  2. Список
  3. Огляд
  4. Картотека
28. Яка функція бібліографічної інформації не належить до основних?
  1. Пошукова
  2. Комунікативна
  3. Оціночна
  4. Підсумкова
29. Визначте термін «будь-який матеріальний носій, на якому людиною зафіксована соціальна інформація»:
  1. Споживач
  2. Бібліографічний посібник
  3. Документ
  4. Система документальних комунікацій
30. Назвіть інформаційні бар'єри, які виникають через створювачів або посередників у системі документальних комунікацій:
  1. Відомчі
  2. Режимні
  3. Редакційно-видавничі
  4. Всі вищезазначені

Розділ 2. Бібліографічна діяльність як система

1. Дайте визначення терміна «бібліографія»
2. Доведіть різницю між об'єктами бібліографознавства та бібліографічної діяльності.
3. Назвіть основні компоненти бібліографічної діяльності та коротко охарактеризуйте їх.
4. Дайте характеристику основних видів загальної та спеціальної бібліографії.
5. Який підхід визначає сутність бібліографічної діяльності?

6. Охарактеризуйте еволюцію бібліографічної освіти в Україні.
7. Розробіть блок-схему основних компонентів бібліографічної діяльності.
8. Графічно зобразіть видову класифікацію бібліографії як галузі діяльності.
9. Наведіть схему дихотомічної класифікації бібліографічного пошуку.
10. Проаналізуйте складові інфраструктури бібліографії.
11. Які економічні аспекти бібліографічної діяльності вам відомі?
12. Підсистемою якої метасистеми є бібліографія?
  1. Інформаційна система
  2. Система документальних
  3. Система ЗМІ
  4. Бібліотечна справа комунікацій
13. Який вид бібліографії реалізує оціночну функцію найповніше?
  1. Загальна
  2. Спеціальна
  3. Державна
  4. Архівна
14. Який вид бібліографії виконує підсумкову функцію щодо розвитку документального потоку за певний період часу?
  1. Поточна
  2. Ретроспективна
  3. Перспективна
  4. Рекомендаційна
15. Назвіть процеси практичної бібліографічної діяльності.
  1. Бібліографування
  2. Бібліографічне обслуговування
  3. Бібліографічне навчання
  4. Всі вищезазначені

Розділ 3. Бібліографознавство як наукова дисципліна

1. Доведіть різницю між бібліографознавством й історією бібліографічної думки.
2. Коли почало формуватися бібліографознавство як самостійна наукова дисципліна?
3. Наведіть визначення термінів «бібліографія» та «бібліографознавство», проаналізуйте їхнє співвідношення.
4. У чому полягає різниця між об'єктами бібліографознавства та бібліографічної діяльності?
5. Охарактеризуйте загальнонаукові та спеціальні методи бібліографознавства.
6. Яка наукова дисципліна об'єднує всі напрями інформаційно-документного середовища?

7. Назвіть джерела бібліографознавчих публікацій.
8. Графічно зобразіть аспектну структуру бібліографознавства.
9. Наведіть схему принципів бібліографознавства та дайте їхнє трактування.
10. Дайте графічне зображення співвідношення бібліографії із суміжними галузями діяльності.
11. Визначте термін: «наукова дисципліна, яка вивчає структуру та якості бібліографічної інформації, закономірності процесів її створення та доведення до споживача»
  1. Бібліотекознавство
  2. Бібліографознавство
  3. Документознавство
  4. Бібліографія
12. Яка «аспектна» дисципліна бібліографознавства досліджує походження та розвиток бібліографії, витоки та причини бібліографічних явищ, еволюцію типів і форм бібліографічних посібників?
  1. Теорія
  2. Історія
  3. Організація
  4. Методика
13. Яка частина бібліографознавства вивчає методологію, загальні та часткові закономірності, сутність і класифікацію бібліографії?
  1. Теорія
  2. Історія
  3. Організація
  4. Методика
14. Визначте термін «сукупність наукових дисциплін, кожна з яких у певному аспекті вивчає бібліографію загалом»:
  1. Загальне бібліографознавство
  2. Галузеве бібліографознавство
  3. Часткове бібліографознавство
  4. Спеціальне бібліографознавство
15. Визначте види неперіодичних бібліографознавчих видань:
  1. Наукова література
  2. Навчальна література
  3. Довідкові видання
  4. Всі вищезгадані

Навчальне видання

БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВО

**Програма та навчально-методичні матеріали до курсу
для студентів спеціальності 029
«Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»**

Розробник

Тодорова Євгенія Миколаївна,
канд. пед. наук, доцент

Друкується в авторській редакції

Комп'ютерна верстка:

І. Г. Колесник

Підписано до друку 29.01.2018 р. Формат 60x84/16

Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.

Ум. друк. арк. 4,1. Обл.-вид. 3,9. Тираж 100. Зам. №

ХДАК, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4